

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

12. jaanuar 2023*

Apellatsioonkaebus – Konkurents – Keelatud kokkulepped – Euro intressimäära tuletisinstrumentide sektor – ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise tuvastamise otsus – EURIBORI pankadevaheliste viiteintressimääradega manipuleerimine – Konfidentsiaalse teabe vahetamine – Eesmärgil põhinev konkurentsipiirang – Kvalifitseerimine – Konkurentsi soodustava mõju arvessevõtmine – Üks ja vältav rikkumine – „Hübriidmenetlus“, mille lõpus võeti teineteise järel vastu kokkuleppeotsus ja tavapärase menetluse tulemusel tehtud otsus – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 41 – Õigus heale haldusele – Artikkel 48 – Süütuse presumptsioon

Kohtuasjas C-883/19 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 3. detsembril 2019 esitatud apellatsioonkaebus,

HSBC Holdings plc, asukoht London (Ühendkuningriik),

HSBC Bank plc, asukoht London,

HSBC Continental Europe, varem HSBC France, asukoht Pariis (Prantsusmaa),

esindajad: *avocate* C. Angeli, K. Bacon, *KC*, *barrister* D. Bailey, M. Demetriou, *KC*, *avocate* M. Giner ja *solicitor* M. Simpson,

apellandid,

keda toetavad:

Crédit agricole SA,

Crédit agricole Corporate and Investment Bank,

asukoht Montrouge (Prantsusmaa), esindajad: *avocats* J. Jourdan, J.-J. Lemonnier, A. Sieffert-Xuriguera ja J.-P. Tran Thiet,

JPMorgan Chase & Co., asukoht New York (Ameerika Ühendriigid),

JPMorgan Chase Bank, National Association, asukoht Columbus, Ohio (Ameerika Ühendriigid),

* Kohtumenetluse keel: inglise.

esindajad: *solicitors* D. Das, N. English, N. French ja N. Frey, *barrister* D. Heaton, *solicitors* A. Holroyd ja D. Hunt, M. Lester, *KC*, *solicitor* A. Ojukwu, *barrister* D. Piccinin, *solicitor* L. Ream, D. Rose, *KC*, ning *solicitor* B. Tormey,

menetlusse astujad apellatsioonimenetluses,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: P. Berghe, M. Farley ja F. van Schaik,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president K. Jürimäe (ettekandja) ning kohtunikud M. Safjan, N. Piçarra, N. Jääskinen ja M. Gavalec,

kohtujurist: N. Emiliou,

kohtusekretär: ametnik M. Longar,

arvestades kirjalikku menetlust ja 26. jaanuari 2022. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 12. mai 2022. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc ja HSBC Continental Europe, varem HSBC France (edaspidi koos „HSBC äriühingud“), paluvad oma apellatsioonkaebuses osaliselt tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 24. septembri 2019. aasta otsus HSBC Holdings jt vs. komisjon (T-105/17, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“, EU:T:2019:675), millega Üldkohus tühistas komisjoni 7. detsembri 2016. aasta otsuse C(2016) 8530 (final), milles käsitletakse [ELTL] artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohast menetlust (juhtum AT.39914 – euro intressimäära tuletisinstrumendid) (edaspidi „vaidlusalune otsus“), artikli 2 punkti b ning jättis nende hagi ülejäänud osas rahuldamata.

Vaidluse taust

- 2 Vaidluse aluseks olevaid asjaolusid on Üldkohus kirjeldanud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–29. Käesoleva menetluse vajadustest lähtudes võib need kokku võtta järgmiselt.
- 3 Vaidlusaluses otsuses tuvastas Euroopa Komisjon, et HSBC äriühingud rikkusid ELTL artiklit 101 ja 2. mai 1992. aasta Euroopa Majanduspiirkonna lepingu (EÜT 1994, L 1, lk 3; ELT eriväljaanne 11/52, lk 3; edaspidi „EMP leping“) artiklit 53, kuna nad osalesid 12. veebruarist kuni 27. märtsini 2007 ühes ja vältavas rikkumises, mille eesmärk oli moonutada *Euro Interbank Offered Rate*’i (EURIBOR) ja/või *Euro Over-Night Index Average*’iga (EONIA) seotud euro

intressimäära tuletisinstrumentide (*Euro Interest Rate Derivatives* (EIRD)) turul hinnastamiskomponentide tavapärasest kujunemist, ning määras neile solidaarselt trahvi suuruses 33 606 000 eurot.

- 4 Kontsern HSBC (edaspidi „HSBC“) on panganduskontsern, mille tegevusalade hulka kuulub investeerimine, rahastamine ja turud. HSBC juhtiv valdusühing HSBC Holdings on HSBC France'i, nüüd HSBC Continental Europe'i emaettevõtja, kusjuures viimane on ise HSBC Banki emaettevõtja. Euro intressimäära tuletisinstrumentidega kauplesid HSBC France ja HSBC Bank. HSBC France oli EURIBORi paneeli pakkumuste esitaja.
- 5 Panganduskontsern Barclays, kuhu kuulusid Barclays plc, Barclays Bank plc, Barclays Directors Ltd, Barclays Group Holding Ltd, Barclays Capital Services Ltd ja Barclays Services Jersey Ltd (edaspidi „Barclays“), esitas 14. juunil 2011 komisjoni teatise alusel, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (ELT 2006, C 298, lk 17), komisjonile tähise saamise taotluse, teavitades teda kartelist euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris ja väljendades soovi koostööd teha. Tingimuslik kaitse trahvide eest anti Barclaysile 14. oktoobril 2011.
- 6 Komisjon viis ajavahemikus 18. kuni 21. oktoobrini 2011 läbi kontrollid teatava arvu finantsasutuste ruumides Londonis (Ühendkuningriik) ja Pariisis (Prantsusmaa), sh HSBC äriühingute ruumides.
- 7 Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 11 lõike 6 alusel algatas komisjon 5. märtsil ja 29. oktoobril 2013 HSBC äriühingute, Barclaysi, Crédit agricole SA ja Crédit agricole Corporate and Investment Banki (edaspidi koos „Crédit agricole'i äriühingud“), Deutsche Bank AG, Deutsche Bank Services (Jersey) Ltd ja DB Group Services (UK) Ltd (edaspidi koos „Deutsche Bank“), JP Morgan Chase & Co., JP Morgan Chase Bank, National Associationi ja JP Morgan Services LLP (edaspidi koos „JP Morgan Chase'i äriühingud“), Royal Bank of Scotland plc ja the Royal Bank of Scotland Group plc (edaspidi koos „RBS“) ning Société générale'i suhtes rikkumismenetluse.
- 8 Barclays, Deutsche Bank, Société générale ja RBS avaldasid soovi osaleda komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 773/2004, mis käsitleb [ELTL artiklite 101 ja 102] kohaste menetluste teostamist komisjonis (ELT 2004, L 123, lk 18; ELT eriväljaanne 08/03, lk 81), artikli 10a alusel kokkuleppemenetluses. HSBC äriühingud, Crédit agricole'i äriühingud ja JP Morgan Chase'i äriühingud otsustasid selles kokkuleppemenetluses mitte osaleda.
- 9 Komisjon võttis 4. detsembril 2013 Barclaysi, Deutsche Banki, Société générale'i ja RBSi suhtes vastu otsuse C(2013) 8512 (final), milles käsitletakse [ELTL] artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohast menetlust (juhtum AT.39914, Euro Interest Rate Derivative (EIRD) (Settlement)) (edaspidi „kokkuleppeotsus“), milles ta järeldas, et need ettevõtjad on rikkunud ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, kuna nad osalesid ühes ja vältavas rikkumises, mille eesmärk oli moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärasest kujunemist.

Haldusmenetlus

- 10 Komisjon saatis 19. märtsil 2014 HSBC äriühingutele, Crédit agricole'i äriühingutele ja JP Morgan Chase'i äriühingutele vastuväiteteatise.

- 11 HSBC äriühingutel oli võimalus tutvuda DVD-l komisjoni toimiku kättesaadavate osadega ning nende esindajatel oli komisjoni ruumides täiendav juurdepääs toimikule. Nad said tutvuda ka kokkuleppe sõlminud pooltele saadetud vastuväiteteatisega, nende vastustega ja kokkuleppeotsusega.
- 12 HSBC äriühingud esitasid 14. novembril 2014 oma kirjalikud seisukohad vastuväiteteatise kohta ning väljendasid end ärakuulamisel, mis toimus 15.–17. juunini 2015.
- 13 Komisjon parandas 6. aprillil 2016 kokkuleppeotsust Société générale'ile määratud trahvi summa kindlaksmääramise osas. HSBC äriühingud tutvusid selle parandusotsuse ja selle aluseks oleva kirjavahetusega ning Société générale'i esitatud parandatud finantsandmetega.

Vaidlusalune otsus

- 14 Komisjon võttis 7. detsembril 2016 vastu vaidlusaluse otsuse. Otsuse artikli 1 punkt b ja artikli 2 punkt b on sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 1

Järgmised ettevõtjad rikkusid ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, osaledes märgitud ajavahemikel ühes ja vältavas rikkumises seoses euro intressimäära tuletisinstrumentidega. Rikkumine, mis hõlmas tervet [Euroopa Majanduspiirkonna (EMP)] territooriumi, seisnes mitmes kokkuleppes ja/või kooskõlastatud tegevuses, mille eesmärk oli moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärasest kujunemist:

[...]

- b) [HSBC äriühingud] 12. veebruarist 2007 kuni 27. märtsini 2007 [...]

Artikkel 2

Artiklis 1 nimetatud rikkumise eest on määratud järgmised trahvid:

[...]

- b) [HSBC äriühingutele] solidaarselt 33 606 000 eurot.“

Asjaomased tooted

- 15 Rikkumised puudutavad euro intressimäära tuletisinstrumente, see tähendab euro intressimäära tuletisinstrumente, mis on seotud EURIBORi või EONIAga.
- 16 EURIBOR koosneb hulgast viiteintressimääradest, millega kajastatakse pankadevaheliste laenude kulu ja mida rahvusvahelistel kapitaliturgudel sageli kasutatakse. See on indeks, mis on saadud intressimäära alusel, millega üks kõrge reitinguga pank pakub euroalal euro pankadevahelisi tähtajalisi hoiuseid teisele kõrge reitinguga pangale. EURIBOR arvutatakse selliste hindade keskmise alusel, mida iga päev pakub paneel, mis vaidlusaluses otsuses asjasse puutuval ajavahemikul koosnes 47 kõrge reitinguga pangast, sealhulgas eespool punktis 7 mainitud pangad, ja mis edastatakse Thomson Reutersile kui Euroopa Pangandusföderatsiooni (EBF)

arvutusagendile hommikul kella 10.45 ja 11.00 vahel. Pangad osalevad kõigi 15 erineva EURIBORi intressimäära esitamisel, mis varieeruvad olenevalt tähtajast, mis on ühest nädalast kuni 12 kuuni. EONIA täidab EURIBORiga sarnast ülesannet, kuid seda seoses igapäevaste intressimääradega. Selle arvutab Euroopa Keskpank (EKP) sama pankade paneeli tagamata pankadevaheliste hoiuste (*unsecured*) intressimäärade keskmise alusel kui see, mida kasutatakse EURIBORi määramiseks.

- 17 Kõige tavalisemad euro intressimäära tuletisinstrumentid on intressiforvardid (*forward rate agreements*), intressimäära vahetuslepingud (*interest rate swaps*), intressimääraoptsioonid ja intressimäära futuurid (*futures*).

HSBC äriühingutele ette heidetud tegevus

- 18 Vaidlusaluse otsuse põhjenduses 113 kirjeldas komisjon käesoleva kohtuotsuse punktis 7 mainitud pankadele ette heidetud tegevust järgmiselt:

„Barclays, Deutsche Bank, [JP Morgan Chase'i äriühingud], Société générale, [Crédit agricole'i äriühingud], [HSBC äriühingud] ja RBS osalesid reas kahepoolsetes kontaktides euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris, mis seisnes peamiselt järgmistes tegevustes erinevate poolte vahel:

- a) oli juhtumeid, kus eri poolte teatavad kauplejad edastasid ja/või said soove, et teatavate EURIBORi tähtaegade puhul madalale või kõrgele fikseeritud intressimäära ei muudetaks; need soovid olenesid nende kauplemis- või riskipositsioonidest;
- b) oli juhtumeid, kus eri poolte teatavad kauplejad edastasid üksteisele ja/või said üksteiselt üksikasjalikku teavet – mis ei olnud avalikkusele teada ega kättesaadav – kauplemispositsioonide või selle kohta, millise EURIBORi kavatses vähemalt üks nende asjaomane pank teatud tähtaegade puhul edaspidi esitada;
- c) oli juhtumeid, kus teatavad kauplejad uurisid võimalusi ühtlustada oma euro intressimäära tuletisinstrumentide kauplemispositsioonid punktides a või b kirjeldatud teabe põhjal;
- d) oli juhtumeid, kus teatavad kauplejad uurisid võimalusi ühtlustada vähemalt ühe nende panga esitatav tulevane EURIBOR punktis a või b kirjeldatud teabe põhjal;
- e) oli juhtumeid, kus vähemalt üks sellistes aruteludes osalenud kaupleja võttis või enda väitel võttis ühendust asjaomase panga EURIBORi esitajaga taotlemaks, et Euroopa Pangandusföderatsiooni arvutusagendile esitataks intressimäär teatud suunas või teatud tasemel;
- f) oli juhtumeid, kus vähemalt üks sellistes aruteludes osalenud kaupleja väitis, et temalt küsiti või ta küsis andmete esitaja vastust enne kellaaega, mil igapäevane EURIBOR tuli esitada arvutusagendile, või kui kõnealune kaupleja oli seda juba esitajaga arutanud, edastas selle esitajalt saadud teabe teise poole kauplejale;
- g) oli juhtumeid, kus vähemalt üks ühe poole kaupleja avalikustas teise poole kauplejale muud üksikasjalikku ja tundlikku teavet selle kohta, milline on euro intressimäära tuletisinstrumentide kauplemis- või hinnastamisstrateegia tema pangas.“

- 19 Vaidlusaluse otsuse põhjenduses 114 lisas komisjon, et „[l]isaks oli juhtumeid, kus erinevate poolte juures töötavad teatavad kauplejad arutlesid EURIBORi kehtestamise tulemuse, sealhulgas konkreetsete pankade esitatud määrade üle pärast seda, kui selle päeva EURIBOR oli kehtestatud ja avaldatud“.
- 20 Komisjon leidis, et need toimingud kujutasid endast ühte ja vältavat rikkumist.
- 21 Selle kvalifitseerimise põhjendamiseks leidis komisjon esimesena, et nendel tegevustel oli üks majanduslik eesmärk, milleks oli vähendada rahavoogusid, mida osalejad oleksid pidanud euro intressimäära tuletisinstrumentide alusel maksma, või nende rahavoogude suurenemine, mida nad pidid saama. Teisena leidis ta, et need eri tegevused kuulusid ühtsesse tegevusskeemi, kuna kartelliga oli seotud isikute stabiilne rühm, osalised järgisid oma konkurentsivastastes tegevustes väga sarnast skeemi ja erinevad arutelud poolte vahel katsid identseid teemasid või teemasid, mis kattusid ja millel oli seega identne või osaliselt identne sisu. Kolmandana leidis ta, et konkurentsivastases teabevahetuses osalenud kauplejad olid kvalifitseeritud spetsialistid ning nad olid teadlikud või oleksid pidanud olema teadlikud kartelli kui terviku ulatusest ja põhitunnustest.
- 22 Ta asus seisukohale, et HSBC äriühingud olid osalenud selles ühes ja vältavas rikkumises, rõhutades samas, et kahepoolne suhtlemine Barclaysiga rikkus iseenesest ELTL artikli 101 lõiget 1.
- 23 HSBC äriühingute osalemise kestusega seoses võttis komisjon alguskuupäevaks 12. veebruari 2007 ja lõpukuupäevaks 27. märtsi 2007.

Trahvisumma arvutamine

– Trahvi põhisumma

- 24 Mis puudutab esimesena kartellis osalenud pankade müügiväärtuse kindlaksmääramist, siis kuna euro intressimäära tuletisinstrumentidest ei teki müüki selle sõna tavatähenduses, määras komisjon müügiväärtuse kindlaks asendusväärtuse abil. Juhtumi asjaolusid arvestades leidis ta lisaks, et eelistatav oli mitte võtta arvesse aastapõhist asendusväärtust, vaid tugineda asendusväärtusele, mis vastab pankade rikkumises osalemise kuudele. Ta tuletas meelde, et ta ei ole kohustatud kohaldama matemaatilist valemit ja et tal on iga trahvi summa kindlaksmääramisel kaalutlusõigus.
- 25 Komisjon pidas sobivaks kasutada asendusväärtusena rahalaekumisi, mis tekkisid rahavoogudest, mille iga pank sai EURIBORi ja/või EONIA tähtaegadega seotud ja EMPs asuvate vastaspooltega sõlmitud euro intressimäära tuletisinstrumentide portfelist ning millele kohaldati ühtset 98,849% vähendustegurit.
- 26 Seetõttu võttis komisjon HSBC äriühingute müügiväärtusena aluseks 192 081 799 eurot.
- 27 Mis puudutab teisena rikkumise raskust, siis võttis komisjon arvesse 15% raskusastme tegurit, kuna rikkumise ese olid hindade kooskõlastamine ja hinnakujunduskokkulepped. Ta lisas 3% raskusastme teguri, viidates asjaolule, et kartell hõlmas kogu EMPd ja puudutas intressimäärasid, mis olid asjakohased kõikide euro intressimäära tuletisinstrumentide jaoks, ning et need euroga seotud määrad olid väga olulised siseturul finantstingimuste ühtlustamiseks ja pangandustegevuseks liikmesriikides.

- 28 Mis puudutab kolmandana rikkumise kestust, siis rõhutas komisjon, et ta võttis arvesse iga kartelliosalise osalemise kestust „allapoole ümardatud kuude arvu alusel ja proportsionaalselt“, mille tulemusel kohaldati HSBC äriühingutele 0,08% kordajat.
- 29 Neljandana, komisjon lisas täiendavalt 18% müügiväärtusest, mida on nimetatud lisasummaks, kuna rikkumine seisnes hindade horisontaalses kindlaksmääramises, et heidutada ettevõtjaid osalemast sellises tegevuses, olenemata rikkumise kestusest.
- 30 Komisjon määras seetõttu HSBC äriühingute trahvi põhisummaks 37 340 000 eurot.

– *Lõplik trahvisumma*

- 31 Komisjon leidis, et HSBC äriühingutel oli rikkumises marginaalne või väike roll, mida ei saa võrrelda põhiosalistega, ning vähendas nende trahvi põhisummat 10%. Seetõttu määras ta vaidlusaluse otsuse artikli 2 punktis b nendele äriühingutele lõplikuks trahvisummaks 33 606 000 eurot.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

- 32 HSBC äriühingud esitasid vaidlusaluse otsuse osaliseks tühistamiseks hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 17. veebruaril 2017.
- 33 HSBC äriühingud esitasid oma hagi nii vaidlusaluse otsuse artikli 1 ja artikli 2 punkti b tühistamise nõude kui ka artikli 2 lõikes b määratud trahvi muutmise nõude.
- 34 Esimesena põhjendasid HSBC äriühingud oma nõuet tühistada vaidlusaluse otsuse artikkel 1 ja teise võimalusena selle otsuse artikli 1 punkt b viie väitega.
- 35 Need väited puudutasid vastavalt:
- komisjoni poolt rikkumise kvalifitseerimist eesmärgil põhinevaks rikkumiseks (esimene väide);
 - komisjoni poolt rikkumise üheks ja vältavaks rikkumiseks kvalifitseerimist (teine kuni neljas väide), eelkõige komisjoni järeldest, mille kohaselt olid HSBC äriühingute ja teiste poolte sõlmitud salajased kokkulepped osa tervikplaanist, millel oli üks eesmärk (teine väide), HSBC äriühingute kavatsust panustada sellesse eesmärki (kolmas väide) ja nende teadlikkust teiste rikkumises osalejate tegevusest (neljas väide), ning
 - HSBC äriühingute süütuse presumptsiooni põhimõtte ja õiguse heale haldusele ning kaitseõiguste rikkumist, kuna vaidlusalune otsus võeti vastu pärast kokkuleppeotsust, milles komisjon oli juba võtnud seisukoha nende äriühingute osalemise kohta kõnealuses rikkumises (viies väide).
- 36 Üldkohus lükkas vaidlustatud kohtuotsuses kõik need väited tagasi.
- 37 Mis puudutab esimest väidet, mis käsitleb rikkumise ETL artikli 101 lõike 1 tähenduses eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerimist, siis lükkas Üldkohus tagasi selle väite esimese osa, milles väideti vastu 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimise sellisele kvalifitseerimisele. Sellega seoses leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 93 ja 94, et komisjon ei

rikkunud ühtegi õigusnormi ega teinud hindamisviga, kui ta märkis, et vaidlusaluse otsuse põhjenduses 392 kirjeldatud tegevused, sealhulgas 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimine, piirasid konkurentsi teabe asümmeetria loomisega turul tegutsejate vahel, kuna esiteks olid rikkumises osalejad paremal positsioonil, et teada ette teatava täpsusega taset, millele EURIBOR kindlaks määratakse või peaks määratama kokkumängus osalevate konkurentide poolt, ning teiseks nad teadsid, kas konkreetse kuupäeva EURIBOR oli kunstlikul tasemel või mitte.

- 38 Mis puudutab selle väite teist osa, mis käsitleb HSBC äriühingutele ette heidetud muude tegevuste kvalifitseerimist eesmärgil põhinevaks rikkumiseks, siis analüüsis Üldkohus kõigepealt mediaanhindadega seotud teabevahetust puudutava kvalifitseerimise põhjendatust ja otsustas, et komisjon ei teinud viga, kui ta märkis, et sellel 14. ja 16. veebruari 2007. aasta aruteludel toimunud teabevahetusel oli konkurentsi piirav eesmärk. Seejärel analüüsis ta argumenti, milles vaieldi vastu kauplemispositsioone puudutava teabevahetuse eesmärgil põhinevaks piiranguks kvalifitseerimise põhjendatusele. Üldkohus leidis sisuliselt, et valdav osa kauplemispositsioonide teemal toimunud aruteludest, millel HSBC äriühingute kauplejad osalesid, nimelt 12., 13. ja 28. veebruari ning 19. märtsi 2007. aasta arutelud, oli seotud 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimisega, mistõttu kvalifitseeris komisjon nende suhtes selle õigesti eesmärgil põhinevaks konkrentsiipiiranguks. Seevastu leidis Üldkohus, et 9. ja 14. märtsi 2007. aasta arutelusid ei saa eraldi või koos pidada konkurentsi piirava eesmärgiga aruteluks ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses, kuna esiteks ei toimunud need arutelud 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimise eesmärgil ja teiseks ei vähendanud või kaotanud need arutelud turul ebakindluse taset selliselt, et komisjon võis sellest järeldada mõju euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hinnastamiskomponentide tavapärasele kujunemisele, ilma et ta oleks pidanud nende tagajärgi hindama.
- 39 Mis puudutab teist kuni neljandat väidet, mis käsitlevad komisjoni poolt rikkumise üheks ja vältavaks rikkumiseks kvalifitseerimist, siis lükkas Üldkohus kõigepealt tagasi teise väite, milles vaieldi vastu ühtse eesmärgiga „tervikplaani“ olemasolule. Seejärel analüüsis ta neljandat väidet, milles vaieldi vastu sellele, et HSBC äriühingud olid teadlikud teiste osalejate õigusvastasest tegevusest. Sellega seoses eristas Üldkohus esiteks 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimist ja selle kordumise võimalikkust ning teiseks komisjoni poolt ühe ja vältava rikkumise raames arvesse võetud muud tegevust. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 273 järeldas ta, et HSBC äriühingute osalemise ühes ja vältavas rikkumises sai tuvastada ainult esiteks seoses nende enda tegevusega rikkumises ning teiseks seoses teiste pankade tegevusega, mis oli osa 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisest ja selle võimalikust kordumisest. Lõpuks lükkas Üldkohus tagasi kolmanda väite HSBC äriühingute kavatsuse kohta osaleda ühes ja vältavas rikkumises, kuna 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise ja kordumise osas nähtus kavatsus osaleda ühes ja vältavas rikkumises selgelt komisjoni esitatud tõenditest.
- 40 Mis puudutab viiendat väidet õigusnormi rikkumise ja oluliste menetlusnormide rikkumise kohta seoses menetluse käiguga, siis lükkas Üldkohus selle vaidlustatud kohtuotsuse punktides 283–293 tulemusetusse tõttu tagasi.
- 41 Teisena esitasid HSBC äriühingud väite, milles kinnitasid, et vaidlusaluse otsuse artikli 2 punkt b, milles komisjon määras neile trahvi osalemise eest ühes ja vältavas rikkumises, ei ole õiguspärane. Üldkohus leidis, et väite võib jagada nelja ossa, kuivõrd need äriühingud vaidlesid esiteks vastu müügiväärtuse hindamiseks diskonteeritud rahalaekumiste kasutamisele, teiseks kohaldatud raskusastmega seotud tegurile, kolmandaks kohaldatud lisasummale ning neljandaks

kergendavate asjaolude hinnangule. Nimetatud äriühingud palusid esimese võimalusena tühistada vaidlusaluse otsuse artikli 2 punkt b ja teise võimalusena vähendada neile määratud trahvi summat.

- 42 Kõnealuse väite esimeses osas heitsid HSBC äriühingud komisjonile ette seda, et ta võttis müügiväärtuse puhul aluseks rahalaekumised, mille HSBC äriühingud said euro intressimäära tuletisinstrumentide alusel rikkumisperioodil ja millele ta kohaldas 98,849% tegurit. Üldkohus leidis, et selle osa võib jagada kolmeks etteheiteks, millest esimese kohaselt oli vale kasutada diskonteeritud rahalaekumisi, teise kohaselt oli valesti arvesse võetud rahalaekumisi, mis tulenesid enne HSBC äriühingute rikkumises osalemise algust sõlmitud lepingutest, ning kolmanda kohaselt ei ole komisjoni kohaldatud 98,849% vähendustegurit piisavalt põhjendatud.
- 43 Üldkohus lükkas selle väiteosa esimese ja teise etteheite tagasi. Seevastu nõustus ta sama väiteosa kolmanda etteheitega, mille kohaselt komisjoni kohaldatud 98,849% vähendustegurit ei ole piisavalt põhjendatud, ning tühistas seetõttu vaidlusaluse otsuse artikli 2 punkti b ning jättis hagi ülejäänud osas rahuldamata.

Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

- 44 HSBC äriühingud paluvad apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:
- tühistada vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punkt 2;
 - tühistada vaidlusaluse otsuse artikli 1 punkt b ja teise võimalusena artikli 1 punkt b osas, milles see viitab HSBC äriühingute osalemisele ühes ja vältavas rikkumises pärast 19. märtsi 2007, ning
 - mõista Üldkohtu ja Euroopa Kohtu menetlusega seotud kohtukulud välja komisjonilt.
- 45 Komisjon palub Euroopa Kohtul apellatsioonkaebus rahuldamata jätta ja mõista kõik kohtukulud välja HSBC äriühingutelt.
- 46 Euroopa Kohtu presidendi 16. juuli 2020. aasta määrustega HSBC Holdings jt vs. komisjon (C-883/19 P, EU:C:2020:561) ning HSBC Holdings jt vs. komisjon (C-883/19 P, ei avaldata, EU:C:2020:601) rahuldati Crédit agricole'i äriühingute ja JP Morgan Chase'i äriühingute taotlused astuda menetlusse HSBC äriühingute nõuete toetuseks.
- 47 Euroopa Kohtu kolmanda koja presidendi 12. augusti 2022. aasta määrusega arvati likvideerimisel olev JP Morgan Services LLP menetlusse astujate hulgast välja. Sellest kuupäevast alates tuleb „JP Morgan Chase'i äriühinguid“ mõista nii, et need tähistavad üksnes JP Morgan Chase & Co-d ja JP Morgan Chase Bank, National Associationi.

Menetluse suulise osa uuendamise taotlus

- 48 Pärast kohtujuristi ettepaneku esitamist taotlesid HSBC äriühingud 8. juuli 2022. aasta kirjas menetluse suulise osa uuendamist. Oma taotluse põhjendamiseks väidavad need äriühingud, et ettepanek sisaldab faktivigu või käsitleb käesoleva kohtuasja teatavaid aspekte, mille üle tuleb vaielda, et Euroopa Kohus saaks selles kohtuasjas lõpliku otsuse teha.

- 49 Tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu kodukorra artikli 83 kohaselt võib Euroopa Kohus igal ajal, olles kohtujuristi ära kuulanud, uuendada määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet, või kui pool on pärast suulise osa lõpetamist esitanud uue asjaolu, millel on otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendile, või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled või Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud ei ole vaieldud.
- 50 Käesoleval juhul leiab Euroopa Kohus, et tal on otsuse tegemiseks olemas kogu vajalik teave ning et pooled on nende asjaolude üle vaieldud.
- 51 HSBC äriühingute argumendi kohta, et kohtujuristi ettepanek sisaldab faktivigu, tuleb meenutada, et Euroopa Liidu Kohtu põhikirjas ja Euroopa Kohtu kodukorras ei ole pooltele ette nähtud võimalust esitada kohtujuristi ettepanekule vastuseks seisukohti (8. märtsi 2017. aasta kohtuotsus *Viasat Broadcasting UK vs. komisjon*, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 13 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 52 Lisaks tuleneb ELTL artikli 252 teisest lõigust, et kohtujuristil on ülesanne teha avalikul kohtuistungil täiesti erapooletult ja sõltumatult põhjendatud ettepanekuid kohtuasjades, mis nõuavad tema osalust, kusjuures kohtujuristi ettepanek ega selle põhistus ei ole Euroopa Kohtule siduvad. Seetõttu ei ole see, et pool ei nõustu kohtujuristi ettepanekuga – olenemata sellest, mis küsimust selles analüüsiti –, iseenesest põhjus, mis õigustaks menetluse suulise osa uuendamist (8. märtsi 2017. aasta kohtuotsus *Viasat Broadcasting UK vs. komisjon*, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punkt 14 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 53 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes leiab Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, et menetluse suulise osa uuendamiseks ei ole alust.

Apellatsioonkaebus

- 54 Apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitavad HSBC äriühingud, keda toetavad menetlusse astujad, kuus väidet, millest sisuliselt esimese kohaselt on rikutud õigusnormi seoses sellega, milline mõju on komisjoni poolt süütuse presumptsiooni põhimõtte ning hea halduse ja kaitseõiguste tagamise põhimõtte rikkumisel, teise kohaselt on 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise eseme kvalifitseerimisel ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses eesmärgil põhinevaks rikkumiseks rikutud õigusnormi, kolmanda kohaselt on rikutud õigusnormi, kuna Üldkohus luges mõlemat, 14. ja 16. veebruari 2007. aasta mediaanhindu käsitlevat arutelu eesmärgil põhinevaks rikkumiseks, neljanda kohaselt on moonutatud tõendeid, kuna ta pidas mõlemat, 14. ja 16. veebruari 2007. aasta arutelu eesmärgil põhinevaks rikkumiseks, kontrollimata nende öeldut, viienda kohaselt on rikutud õigusnorme hinnanguga, mille kohaselt taotlesid komisjoni tuvastatud eri tegevused ühte eesmärki, ning kuuenda kohaselt on rikutud õigusnormi hinnanguga, mille kohaselt osalesid HSBC äriühingud ühes ja vältavas rikkumises, mis hõlmas tegevusi, mida vaidlusaluses otsuses ei ole kvalifitseeritud rikkumisteks.

Esimene väide

Poolte argumendid

- 55 HSBC äriühingud, keda toetavad menetlusse astujad, väidavad, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 287–292 õigusnormi, kui ta hindas nende viiendat tühistamisväidet, mille kohaselt sisuliselt rikuti kokkuleppeotsuse tegemisel süütuse presumptsiooni põhimõtet, nende õigust heale haldusele ja nende kaitseõigusi, eelkõige nende õigust olla ära kuulatud.
- 56 HSBC äriühingud selgitavad, et komisjoni järgitud kronoloogiliselt nihkes menetlus viis kahtlemata selleni, et otsustati juba ära nende vastutus ja kahjustati seega parandamatult nende õigust olla ära kuulatud. Sel põhjusel oleks Üldkohus pidanud vaidlusaluse otsuse artikli 1 punkti b tühistama.
- 57 Otsustades aga vaidlustatud kohtuotsuse punktis 289, et menetlusnormide rikkumised, millele HSBC äriühingud viitasid, said vaidlusaluse otsuse tühistamise kaasa tuua üksnes juhul, kui oleks tõendatud, et nende rikkumiste puudumisel oleks selle otsuse sisu olnud teistsugune, kohaldas Üldkohus valet kriteeriumi.
- 58 Nimelt oleks Üldkohus 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsusest komisjon *vs.* United Parcel Service (C-265/17 P, EU:C:2019:23, punkt 56) tuleneva kohtupraktika kohaselt pidanud kontrollima, kas komisjoni objektiivse erapooletuse puudumine tähendas, et HSBC äriühingud kaotasid kas või väikese võimaluse oma kaitset paremini tagada. Sama kriteeriumi oleks pidanud kohaldama, et hinnata, kas järgiti süütuse presumptsiooni põhimõtet ja õigust heale haldusele, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 41 lõikes 1, artikli 47 lõikes 1 ja artiklis 48.
- 59 Samuti nõuab ettevõtja õigus sellele, et tema küsimusi käsitletaks erapooletult, et komisjon uuriks hoolikalt ja erapooletult kõiki juhtumi asjaolusid. Kui Üldkohus oleks seda kriteeriumi käesolevas asjas õigesti kohaldanud, oleks ta sellest järeldanud, et komisjoni objektiivse erapooletuse puudumine haldusmenetluses avaldas vaidlusalusele otsusele otsustavat mõju. Seega rikkus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 289 ja 292 õigusnormi.
- 60 Lisaks, vastupidi sellele, mis tuleneb vaidlustatud kohtuotsuse punktist 291, ei toeta selle kohtuotsuse punktis 289 kohaldatud kriteeriumi 16. detsembri 1975. aasta kohtuotsusest Suiker Unie jt *vs.* komisjon (40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73; edaspidi „kohtuotsus Suiker Unie“, EU:C:1975:174) tulenev kohtupraktika.
- 61 Teise võimalusena leiavad HSBC äriühingud, et isegi kui eeldada, et Üldkohus kohaldas käesolevas asjas õiget kriteeriumi, oleks vaidlusaluse otsuse sisu olnud teistsugune, kui väidetavaid menetlusnormide rikkumisi ei oleks esinenud. See nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 165–195 ja 263–274, kus Üldkohus leidis, et komisjon on vaidlusaluses otsuses teinud sisulisi vigu. Nende vigade tõttu oleks ta pidanud selle otsuse artikli 1 punkti b tühistama.
- 62 Komisjon väidab, et käesolev apellatsioonkaebuse väide tuleb põhjendamatus tõttu tagasi lükata.
- 63 Esimesena kohaldas Üldkohus objektiivse erapooletuse põhimõtet õigesti, kui ta lükkas tulemusetuse tõttu tagasi HSBC äriühingute viienda tühistamisväite.

- 64 Üldkohus järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 287 õigesti, et küsimus, kas võimalik komisjoni objektiivse erapooletuse puudumine ja HSBC äriühingute suhtes süütuse presumptsiooni põhimõtte võimalik rikkumine sel ajal konkurentsipoliitika eest vastutanud voliniku avalike avalduste või kokkuleppeotsuse vastuvõtmise tõttu oleks võinud mõjutada vaidlusaluse otsuse õiguspärasust, „kattub küsimusega, kas selles otsuses tehtud järeldusi on komisjoni esitatud tõenditega nõuetekohaselt põhjendatud“.
- 65 Järelikult, nagu Üldkohus selle kohtuotsuse punktis 289 õigesti leidis, võis objektiivset erapooletust puudutav rikkumine kaasa tuua otsuse tühistamise „ainult siis, kui on tõendatud, et rikkumise puudumise korral oleks otsus olnud teistsuguse sisuga“.
- 66 Kõigepealt on need järeldused kooskõlas kohtuotsuse Suiker Unie punktides 90 ja 91 esitatud põhimõtetega ega ole mingit põhjust nendest põhimõtetest kõrvale kalduda. Näiteks on oluline üksnes sel ajal konkurentsipoliitika eest vastutanud voliniku avalike avalduste sisu, mitte nende vorm. Järelikult ei oma tähtsust see, kas need avaldused tegi see volinik või need tehti kokkuleppeotsuses.
- 67 Edasi, vastupidi HSBC äriühingute kinnitusele ei ole 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* United Parcel Service (C-265/17 P, EU:C:2019:23) käesolevas asjas asjakohane. HSBC äriühingud ajavad segamini objektiivse erapooletuse põhimõtte rikkumise ja ettevõtjate eraldiseisva õiguse olla ära kuulatud enne neid puudutava lõpliku otsuse vastuvõtmist. Käesolevas asjas on HSBC äriühingute kaitseõigusi täielikult järgitud, kuna ei ole vastu vaieldud sellele, et komisjon saatis neile vastuväiteteatise, et neil oli täielik juurdepääs toimikule ning et neil oli võimalik esitada oma seisukoht enne vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist.
- 68 Lõpuks, vastupidi HSBC äriühingute väidetule on küsimus, kas vaidlusalune otsus oleks olnud teistsugune, kui kokkuleppeotsust ei oleks tehtud, faktiline küsimus, mis ei ole asjakohane selle hindamisel, kas Üldkohus kohaldas objektiivse erapooletuse väidetava puudumise tagajärgede kindlakstegemiseks õiget õiguslikku kriteeriumi. Seega on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 289 tehtud järeldus faktiline järeldus, mida ei saa apellatsioonimenetluses kahtluse alla seada, mistõttu on HSBC äriühingute etteheited selle järelduse kohta vastuvõetamatud. Lisaks on komisjon seisukohal, et igal juhul ei oleks vaidlusalune otsus olnud teistsugune, kui kokkuleppeotsust ei oleks tehtud.
- 69 Teisena järgis komisjon enne vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist kokkuleppeotsuse tegemisel nii oma objektiivse erapooletuse kohustust kui ka HSBC äriühingute süütuse presumptsiooni põhimõtet.
- 70 Esiteks ei ole nn hübriidmenetlus iseenesest süütuse presumptsiooni põhimõttega keelatud ning HSBC äriühingud nõustuvad sellega oma apellatsioonkaebuses sõnaselgelt. Seda järeldust kinnitavad ka kohaldatavad õigusaktid ning Euroopa Kohtu ja Üldkohtu asjasse puutuv praktika. Pealegi ei tuvastatud kokkuleppeotsuses HSBC äriühingute vastutust ega ühtegi nende huve kahjustavat asjaolu.
- 71 Teiseks tuleb kokkuleppeotsuses HSBC äriühingutele tehtud viiteid hinnata menetluslike tagatiste alusel, mis tagati menetluse hilisemas staadiumis. Enne vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist olid nendele äriühingutele aga tagatud kõik piisavad tagatised, sealhulgas süütuse presumptsioon, ning õiglane menetlus.

Euroopa Kohtu hinnang

- 72 Esimeses väites leiavad HSBC äriühingud, keda toetavad menetlusse astujad, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 287–292 õigusnormi, kui ta lükkas tulemusetuse tõttu tagasi nende väite, et rikutud on süütuse presumptsiooni põhimõtet ning õigust heale haldusele ja kaitseõigusi.
- 73 Täpsemalt väidavad HSBC äriühingud, et Üldkohus kohaldas vääralt õiguslikku kriteeriumi, kui otsustas muu hulgas selle kohtuotsuse punktis 289, et väidetavad rikkumised, eelkõige need, mis olid seotud komisjoni objektiivse erapooletuse väidetava puudumisega, võisid kaasa tuua vaidlusaluse otsuse tühistamise üksnes juhul, kui on tõendatud, et nende rikkumiste puudumisel oleks selle otsuse sisu olnud teistsugune.
- 74 Kõigepealt tuleb tagasi lükata komisjoni argumendid, et teatavad käesoleva väite põhjendamiseks esitatud argumendid on vastuvõetamatud osas, milles nendega vaidlustatakse Üldkohtu hinnanguid faktilistele asjaoludele. Nimelt nähtub selle väite sõnastusest ja kõikidest selle põhjendamiseks esitatud argumentidest selgelt, et HSBC äriühingud soovivad seada kahtluse alla õigusliku kriteeriumi, mida Üldkohus kohaldas nende viienda tühistamisväite tagasilükkamisel; see aga on õigusküsimus.
- 75 Mis puudutab seda viiendat tühistamisväidet, siis tuleb meenutada, et HSBC äriühingud väitsid Üldkohtus, et vaidlusalune otsus tuleb tühistada seetõttu, et komisjon tegi kokkuleppeotsuse, rikkudes esiteks süütuse presumptsiooni põhimõtet ning teiseks õigust heale haldusele ja kaitseõigusi.
- 76 Sellega seoses tuleb meenutada, et komisjon on kohustatud haldusmenetluses austama asjaomaste ettevõtjate põhiõigusi. Selleks tuleb erapooletuse põhimõtet, mis kuulub õiguse heale haldusele alla, eristada süütuse presumptsioonist (vt selle kohta 18. märtsi 2021. aasta kohtuotsus *Pometon vs. komisjon*, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punktid 58 ja 59).
- 77 Harta artiklis 41 sätestatud õigus heale haldusele näeb ette, et igal juhul on õigus muu hulgas sellele, et Euroopa Liidu institutsioonid käsitleksid tema küsimusi erapooletult. See erapooletuse nõue hõlmab esiteks subjektiivset erapooletust, mis tähendab, et asjasse puutuva institutsiooni ükski liige, kes küsimusega tegeleb, ei tohi väljendada oma erapoolikust või isiklike eelarvamusi, ning teiseks objektiivset erapooletust, mis tähendab, et institutsioon peab pakkuma piisavaid tagatisi, et välistada selles suhtes põhjendatud kahtlusi (vt selle kohta 18. märtsi 2021. aasta kohtuotsus *Pometon vs. komisjon*, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 78 Süütuse presumptsioon omakorda on liidu õiguse üldpõhimõte, mis on sätestatud harta artikli 48 lõikes 1. Seda põhimõtet kohaldatakse asjaomaste rikkumiste laadi ning nendega seotud karistuste laadi ja raskust arvestades menetlustes, mis on seotud ettevõtjate suhtes kohaldatavate konkurentsieeskirjade rikkumisega ja mille tagajärjel võidakse määrata trahve või karistusmaksid (vt selle kohta 18. märtsi 2021. aasta kohtuotsus *Pometon vs. komisjon*, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punktid 59 ja 60 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 79 Vastavalt harta artiklile 48 koostoimes Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 6 lõigetega 2 ja 3, mida tuleb vastavalt harta artikli 52 lõikele 3 arvesse võtta selle artikli 48 tõlgendamisel, rikutakse süütuse presumptsiooni, kui süüdistatavat puudutavas kohtulahendis või ametlikus avalduses, mis on tehtud ilma lõplikult süüdi mõistmata, on selge avaldus, mille kohaselt on asjaomane isik

kõnealuse süüteo toime pannud. Selles kontekstis tuleb rõhutada nende väljendite olulisust, mida kohtuasutused kasutavad, ja erilisi asjaolusid, millistel need avaldused on tehtud, ning kõnealuse menetluse liiki ja konteksti (vt selle kohta 18. märtsi 2021. aasta kohtuotsus *Pometon vs. komisjon*, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punktid 61 ja 62 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 80 Niisiis tuleb keerulistes kriminaalmenetlustes, kus on mitu kahtlustatavat, kelle üle ei ole võimalik kohut mõista koos, pädeval kohtul mõnikord kohtualuste süü hindamiseks tingimata viidata selliste kolmandate isikute osalemisele, kelle suhtes võib-olla tehakse otsus hiljem. Siiski, kui neid kolmandaid isikuid puudutavad asjaolud tuleb lisada, siis tuleb asjaomasel kohtul vältida enama teabe avaldamist, kui on nende isikute õigusliku vastutuse analüüsimiseks vaja, kelle suhtes ta parajasti lahendit teeb. Lisaks tuleb kohtulahendite põhistus koostada sõnastuses, mis võimaldab vältida kolmandate asjasse puutuvate isikute süü suhtes potentsiaalset ennatlikku hinnangut, mis võiks kahjustada nende vastu esitatavate süüdistuste õiglast analüüsi (18. märtsi 2021. aasta kohtuotsus *Pometon vs. komisjon*, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 81 Käesoleval juhul meenutas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 283–286 sisuliselt süütuse presumptsiooni põhimõtet ja õigust heale haldusele vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 77 ja 78 viidatud kohtupraktikale.
- 82 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 287 leidis Üldkohus, et küsimus, kas võimalik komisjoni objektiivse erapooletuse puudumine, mis võis tuleneda kokkuleppeotsuse tegemisel HSBC äriühingute suhtes süütuse presumptsiooni rikkumisest, võis mõjutada vaidlusaluse otsuse õiguspärasust, kattub küsimusega, kas viimati nimetatud otsuses tehtud järeldusi toetavad nõuetekohaselt komisjoni esitatud tõendid.
- 83 Selles kontekstis leidis Üldkohus kohtuotsuse punktides 289 ja 291 kohtuotsusele Suiker Unie tuginedes, et rikkumine, mis on seotud võimaliku komisjoni objektiivse erapooletuse puudumisega, saab viia vaidlusaluse otsuse tühistamiseni vaid siis, kui on tõendatud, et ilma selle rikkumiseta oleks otsuse sisu olnud teistsugune.
- 84 Kohtuotsuse punktis 289 asus ta seisukohale, et käesolevas asjas oli komisjon selle otsuse asjakohaste põhjenduste täieliku kontrolli raames, välja arvatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 288 mainitud aspektid, õiguslikult piisavalt tõendanud HSBC äriühingute osalemist kõnealuses rikkumises. Seetõttu järeldas ta, et miski ei anna alust eeldada, et kui enne vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist ei oleks kokkuleppeotsust vastu võetud, oleks vaidlusaluse otsuse sisu olnud teistsugune, ning lükkas käesoleva kohtuotsuse punktis 75 kokkuvõtlikult esitatud väite tulemusetuna tagasi.
- 85 Sellise arutluskäigu puhul on siiski rikutud kahte õigusnormi.
- 86 Esiteks jättis Üldkohus tähelepanuta käesoleva kohtuotsuse punktis 76 meenutatud vahetegemise, mida tuleb teha süütuse presumptsiooni ja õiguse heale haldusele vahel, kuna, nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktist 287 ja järgmistest punktidest, käsitles ta HSBC äriühingute argumente süütuse presumptsiooni rikkumise kohta ainult komisjoni objektiivse erapooletuse puudumise aspektist. Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 77, on objektiivse erapooletuse nõue üksnes üks õiguse heale haldusele aspektidest.

- 87 Teiseks rikkus Üldkohus õigusnormi ka sellega, et leidis sisuliselt, et kokkuleppeotsuse tegemisel süütuse presumptsiooniga seotud rikkumised saavad vaidlusaluse otsuse tühistamise kaasa tuua üksnes siis, kui on tõendatud, et nende rikkumiste puudumisel oleks vaidlusaluse otsuse sisu olnud teistsugune.
- 88 Süütuse presumptsioon, tõlgendatuna käesoleva kohtuotsuse punktides 79 ja 80 meenutatud tähenduses, on nimelt kohaldatav ka siis, kui komisjon võtab ühe ja sama keelatud kokkuleppe kohta järjestikku vastu kaks otsust, millel on erinevad adressaadid, kahe eraldi menetluse tulemusel: esiteks kokkuleppemenetluse lõpus tehtud otsus, mis on adresseeritud kokkuleppe sõlminud ettevõtjatele, ja teiseks otsus, mis on tehtud tavapärase menetluse tulemusel ja adresseeritud teistele keelatud kokkuleppes osalenud ettevõtjatele (vt selle kohta 18. märtsi 2021. aasta kohtuotsus *Pometon vs. komisjon*, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punkt 64).
- 89 Niisugusel juhul, mida nimetatakse „hübriidmenetluseks“, mille tulemusel võetakse vastu järjestikused otsused, võib nimelt olla objektiivselt vajalik, et komisjon käsitleks kokkuleppemenetlust lõpetavas otsuses teatud asjaolusid ja tegevust, mis puudutavad väidetavas keelatud kokkuleppes osalejaid, kelle suhtes toimub tavapärase menetlus. Komisjon peab siiski järgima kokkuleppemenetlust lõpetavas otsuses süütuse presumptsiooni põhimõtet nende ettevõtjate suhtes, kes on kokkuleppes keeldunud ja kelle suhtes on algatatud tavapärase menetlus (vt selle kohta 18. märtsi 2021. aasta kohtuotsus *Pometon vs. komisjon*, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punkt 65).
- 90 Selleks et kontrollida, kas komisjon järgis süütuse presumptsiooni põhimõtet, peab liidu kohus seega analüüsima kokkuleppemenetlust lõpetavat otsust ja selle põhjendusi tervikuna, arvestades selle vastuvõtmise konkreetseid asjaolusid. Igasugune sõnaselge viide selle otsuse teatud lõikudes väidetava keelatud kokkuleppe teiste osaliste vastutuse puudumisele kaotaks oma mõtte, kui otsuse muid lõike võiks mõista nende vastutuse ennatliku väljendusena (18. märtsi 2021. aasta kohtuotsus *Pometon vs. komisjon*, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punkt 66).
- 91 Sellest tuleneb, et kuna HSBC äriühingud viitasid Üldkohtu menetluses süütuse presumptsiooni põhimõtte rikkumisele kokkuleppeotsuse vastuvõtmise tõttu, ei saanud Üldkohus piirduda nende argumentide tagasilükkamisega tulemusetuse tõttu põhjusel, et ei olnud tõendatud, et väidetavate rikkumiste puudumisel oleks vaidlusaluse otsuse sisu olnud teistsugune.
- 92 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 90 märgitud, oli Üldkohus seega kohustatud analüüsima kokkuleppemenetlust lõpetavat otsust ja selle põhjendusi tervikuna, arvestades selle vastuvõtmise konkreetseid asjaolusid, et kontrollida, kas seda otsust võis mõista nende vastutuse ennatliku väljendusena, nagu väitsid HSBC äriühingud.
- 93 Seega leides, et kokkuleppeotsuse vastuvõtmisel said süütuse presumptsiooniga seotud rikkumised vaidlusaluse otsuse tühistamise kaasa tuua üksnes juhul, kui on tõendatud, et nende rikkumiste puudumisel oleks vaidlusaluse otsuse sisu olnud teistsugune, kohaldas Üldkohus väärakriteeriumi, mille tõttu ta ei analüüsinud küsimust, kas kokkuleppeotsuse vastuvõtmisega rikuti süütuse presumptsiooni põhimõtet menetluse raames, mille tulemusel võeti vastu vaidlusalune otsus.
- 94 Selles osas ei saa komisjon väita, et Üldkohtu lähenemine vaidlustatud kohtuotsuses oli kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mis tuleneb eelkõige kohtuotsusest *Suiker Unie*.

- 95 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 60–62 märkis, kujutab erapooletuse põhimõtte ja süütuse presumptsiooni põhimõtte rikkumine komisjoni poolt käesolevas asjas kõne all olevas „hübriidmenetluses“ endast piisavalt rasket rikkumist, mis võib muuta õigusvastaseks kogu menetluse, mille tulemusel vaidlusalune otsus vastu võeti. Sellist rikkumist, mille tagajärjel rikutakse selles menetluses tagatud asjaomaste ettevõtjate põhiõigusi, ei saa võrrelda sellist liiki vigadega, mille raskus võib omada vaid vähe mõju lõplikule otsusele, nagu viga, mis oli kõne all kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Suiker Unie, mis pealegi ei puudutanud „hübriidmenetlust“.
- 96 Seega ei saanud Üldkohus – süütuse presumptsiooni sisutuks muutmata – jätta täitmata kohustust analüüsida kokkuleppeotsust, et teha kindlaks, kas see otsus oli kooskõlas selle põhimõttega, põhjendusel et ei olnud tõendatud, et vaidlusalusel otsusel oleks olnud teistsugune sisu, kui kokkuleppeotsust ei oleks tehtud.
- 97 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimene väide tagasi lükata.

Teine väide

Poolte argumendid

- 98 HSBC äriühingud, keda toetavad menetlusse astujad, väidavad, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta järeldas, et katse manipuleerida 19. märtsil 2007 EURIBORi kolmekuulist tähtaega (3 kuu EURIBOR) kuulus ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses eesmärgil põhineva rikkumise määratluse alla.
- 99 Täpsemalt, arvestades Euroopa Kohtu praktikat, leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 101 ja 102 vääralt, et pelgast võimalusest, et manipuleerimise pooled pakuvad paremaid tingimusi kui nende konkurendid, piisab järeldamiseks, et manipuleerimine oli konkurentsile piisaval määral kahjulik, tuues kaasa eesmärgil põhineva rikkumise. Teabe asümmeetria, millele Üldkohus viitab, oleks tavapärase konkurentsi nõuetekohast toimimist seoses euro intressimäära tuletisinstrumentide fikseeritud ja/või muutuvate intressimääradega saanud piirata või moonutada üksnes siis, kui see teave oleks kauplejatele andnud võime ja soovi pakkuda konkurentsivõimelisemaid intressimäärasid. Teoreetiline võime pakkuda konkurentsivõimelisemaid intressimäärasid ei tõenda, et 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimine oleks iseenesest kahjustanud tavapärase konkurentsi nõuetekohast toimimist euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris.
- 100 Komisjon ei analüüsinud seega ei vastuväiteteatistes ega vaidlusaluses otsuses küsimust, kas 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisest teadmine ajendas kauplejaid pakkuma oma konkurentidest konkurentsivõimelisemaid intressimäärasid.
- 101 HSBC äriühingud esitasid selle kohta tõendi, nimelt HSBC äriühingute eksperdiarvamuse, millele komisjon vastu ei vaielnud. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 101 esitatud Üldkohtu järeldus, et see tõend sisaldab vaid üldisi kaalutlusi, kujutab endast selle tõendi ilmset moonutamist. Igal juhul ei ole Üldkohtul ühtegi tõendit, mis kinnitaks või isegi viitaks sellele, et kauplejaid, kes osalesid 3 kuu EURIBORi intressimäära manipuleerimises, ajendati pakkuma konkurentsivõimelisemat intressimäära. Üldkohus näib vaidlustatud kohtuotsuse punktis 103 eeldavat, et piisab, kui järeldada, et osalevate kauplejate huvides oli muuta oma kauplemispositsiooni, olles sellest manipuleerimisest teadlikud. Vastupidi, kauplejaid ei ajendatud kohandama oma hindu, et seda manipuleerimist kajastada.

- 102 Järelikult rikkus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 111 õigusnormi, kui ta leidis, et 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimine kujutas endast eesmärgil põhinevat piirangut.
- 103 Komisjon leiab, et see väide ei ole tulemuslik.

Euroopa Kohtu hinnang

- 104 Kõigepealt tuleb tagasi lükata komisjoni argument, mille kohaselt ei ole käesolev väide tulemuslik. Tõsi, see väide puudutab peamiselt vaidlustatud kohtuotsuse punkte 101 ja 102, milles Üldkohus lükkas tagasi mõned argumendid, millega HSBC äriühingud vaidlustasid 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimise eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks kvalifitseerimise. See väide puudutab siiski laiemalt küsimust, kas Üldkohtul oli selle kohtuotsuse punktis 85 ja järgmistes punktides sisalduva hinnangu tulemusel õigus järeldada, et manipuleerimine oli konkurentsile piisavalt kahjulik, võttes arvesse HSBC äriühingute viidatud asjaolu, et asjaomastel kauplejatel ei olnud mingit huvi pakkuda konkurentidest konkurentsivõimelisemaid intressimäärasid.
- 105 Teises väites leiavad HSBC äriühingud seega sisuliselt, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta nõustus sellega, et komisjon kvalifitseeris selle manipuleerimise eesmärgil põhinevaks rikkumiseks.
- 106 Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt seisneb peamine õiguslik kriteerium selleks, et teha kindlaks, kas kokkulepe sisaldab „eesmärgil põhinevat“ konkurentsipiirangut, tuvastamises, et niisugune kokkulepe ise kahjustab konkurentsi piisaval määral, et asuda seisukohale, et selle tagajärgi ei ole vaja uurida (26. novembri 2015. aasta kohtuotsus Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, punkt 20, ja 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Budapest vs. komisjon, C-228/18, EU:C:2020:265, punkt 37).
- 107 Selleks et hinnata, kas ettevõtjatevaheline kokkulepe või ettevõtjate ühenduse otsus kahjustab konkurentsi piisaval määral, et seda saaks pidada ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses „eesmärgil põhinevaks“ konkurentsipiiranguks, tuleb vaadelda selle tingimuste sisu, eesmarke, mida sellega soovitakse saavutada, ning selle majanduslikku ja õiguslikku konteksti. Konteksti hindamisel tuleb samuti arvesse võtta asjasse puutuvate kaupade või teenuste laadi ning asjaomase turu või asjaomaste turgude tegelikke toimimistingimusi ja struktuuri (2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Budapest Bank jt, C-228/18, EU:C:2020:265, punkt 51 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 108 Käesoleval juhul nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktides 85–90 Üldkohtu tuvastatud faktilistest asjaoludest, et 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimine seisnes 3 kuu EURIBORiga seotud madalate pakkumuste esitamises, et vähendada seda määra sel kuupäeval eesmärgiga saada rahalist kasu ühelt euro intressimäära tuletisinstrumentide kategoorialt, st 3 kuu EURIBORiga seotud intressimäärafutuuridelt (*future*). Nende järelduste kohaselt, millele HSBC äriühingud vastu ei vaidle, seisnes manipuleerimine järk-järgult väga suure ostja-riskipositsiooni saavutamises, st mille puhul pank saab fikseeritud määra ja maksab muutuvat määra, ning kooskõlastatud tegevuse kaudu tähtja saabumisel muutuva määra taseme vähendamises.
- 109 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 92 ja 93 võttis Üldkohus vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 107 meenutatud kohtupraktikale arvesse vaidlusaluses otsuses esitatud komisjoni järeldusi euro intressimäära tuletisinstrumentide turu toimimise ja sellel turul rahavoogude kindlaksmääramise kohta. Ta märkis seega, et EURIBORi määr, mida 19. märtsi 2007. aasta

manipuleerimine puudutas, määras otseselt kindlaks euro intressimäära tuletisinstrumentide nn kõikuva jala alusel maksmisele kuuluvad rahavood ning et see on asjakohane ka euro intressimäära tuletisinstrumentide nn kindla jala alusel maksmisele kuuluvate rahavoogude kindlaksmääramisel.

- 110 Vaidlustatud kohtuotsuse nendest punktidest tuleneb, et komisjoni poolt selle manipuleerimise eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerimine põhines peamiselt konkurentsipiirangul, mille tekitas turul tegutsejate vahel teabe asümmeetria, kuna ühelt poolt oli manipuleerimises osalejatel parem positsioon, et teatava täpsusega ette teada taset, millele kokkumängus osalevad konkurendid EURIBORi kindlaks määravad või peaksid määrama, ning teiselt poolt teadsid nad, kas konkreetse kuupäeva EURIBOR määrati kunstlikul tasemel või mitte.
- 111 Tuleb tõdeda, et Üldkohtul oli õigus järeldada, et neil põhjustel võis 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise kvalifitseerida eesmärgil põhinevaks piiranguks.
- 112 Nimelt tuleneb vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 59–67, et Üldkohus tugines õigesti Euroopa Kohtu praktikale, mis käsitleb teabevahetust konkurentide vahel.
- 113 Selle kohtupraktika kohaselt tuleb kooskõlastatud tegevuse moodustavaid koordineerimise ja koostöö kriteeriumeid mõista lähtuvalt aluslepingu konkurentsieeskirjadele omasest käsitlusest, mille kohaselt peab iga ettevõtja otsustama sõltumatult, millisel viisil ta kavatseb siseturul tegutseda (19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus *Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe vs. komisjon*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 119 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 114 Kuigi selline sõltumatuse nõue ei välista ettevõtjate õigust enda tegevust vastavalt konkurentide juba võetud või tulevikus võetavatele meetmetele mõistlikult kohandada, oleks selle nõudega oluliselt vastuolus igasugune ettevõtjate omavaheline otsene või kaudne suhtlemine, millega võidakse mõjutada olemasoleva või võimaliku konkurendi käitumist turul või anda sellisele konkurendile teada, kuidas ettevõtja ise on otsustanud käituda või kavatseb hakata turul käituma, kui sellise suhtlemise eesmärk või tagajärg on niisuguste konkurentsitingimuste tekkimine, mis ei vasta kõnealuse turu normaalsetele tingimustele, võttes arvesse kaupade või osutatud teenuste liiki, ettevõtjate suurust ja arvu ning nimetatud turu suurust (19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus *Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe vs. komisjon*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 120 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 115 Euroopa Kohus on seega otsustanud, et teabevahetus konkurentide vahel võib olla vastuolus konkurentsiniormidega, kui see vähendab teadmatuse astet kõnealuse turu toimimise kohta või teeb selle astme olematuks, mille tulemusel tekib ettevõtjate vahel konkurentsipiirang (19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus *Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe vs. komisjon*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 121 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 116 Eelkõige tuleb asuda seisukohale, et konkurentsivastane eesmärk on sellisel teabevahetusel, mis võib kõrvaldada huvitatud isikute ebakindluse küsimuses, millal, mis ulatuses ja mil viisil asjaomased ettevõtjad oma turukäitumist kohandavad (19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus *Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe vs. komisjon*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 122 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 117 Nagu otsustas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 95–97, ei vastanud käesoleval juhul teabe asümmeetria, mis tulenes 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisest, asjaomase turu tavapärastele tingimustele, kuna see puudutas konkurentsi jaoks olulist muutujat euro

intressimäära tuletisinstrumentide turul, see tähendab rahavoogude kindlaksmääramiseks sellel turul asjakohast muutuvat intressimäära. Selle manipuleerimise tagajärjel kõrvaldati kartelli liikmete ebakindlus seoses nende tegevuse kohandamise aja, ulatuse ja viisiga sellel turul ning seda nende konkurentide kahjuks, keda sellest manipuleerimisest ei teavitatud. Üldkohus märkis selle kohta eelkõige HSBC äriühingute osas, et kui kauplajad pidasid läbirääkimisi kõnealuste lepingute nn kindla jala üle, oli neil selleks hea positsioon, teades, et muutuv intressimäär saab madal olema.

- 118 Manipuleerimine seega vähendas ebakindluse astet asjaomase turu toimimise kohta – või kõrvaldas selle –, mille tagajärjel piirati ettevõtjatevahelist konkurentsi, mistõttu Üldkohus leidis õigesti, et see kahjustab konkurentsi piisaval määral, et kvalifitseerida see eesmärgil põhinevaks rikkumiseks.
- 119 Seda järeldust ei sea kahtluse alla HSBC äriühingute argument, et vastupidi sellele, mida Üldkohus tuvastas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 96, ei olnud keelatud kokkuleppe osaliste huvides pakkuda konkurentidest konkurentsivõimelisemaid määrasid, kui nad olid teadlikud, et asjaomaste lepingutega seotud rahavood olid positiivsed.
- 120 Nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, võib kooskõlastatud tegevusel olla konkurentsivastane eesmärk, kuigi sellel ei ole otsest seost tarbijahindadega. Nimelt ei võimalda ELTL artikli 101 lõike 1 sõnastus asuda seisukohale, et keelatud on üksnes kooskõlastatud tegevus, millel on vahetu mõju lõpptarbijate makstavatele hindadele. Vastupidi, ELTL artikli 101 lõike 1 punktist a tuleneb, et kooskõlastatud tegevusel võib olla konkurentsivastane eesmärk, kui sellega „otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused“ (vt selle kohta 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe vs. komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punktid 123 ja 124 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 121 Igal juhul on ELTL artikli 101 eesmärk sama moodi muude aluslepingus sätestatud konkurentsieeskirjadega kaitsta peale konkurentide või tarbijate otseste huvide ka turustruktuuri ning selle tõttu konkurentsi kui sellist. Seetõttu ei ole kooskõlastatud tegevuse konkurentsivastase eesmärgi olemasolu tuvastamise tingimus tegevuse otsese seose olemasolu tarbijahindadega (vt analoogia alusel 19. märtsi 2015. aasta kohtuotsus Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe vs. komisjon, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punkt 125 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 122 Käesolevas asjas ei vaidle HSBC äriühingud aga vastu sellele, et nagu tuvastas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 100 ja 101, tulenevad euro intressimäära tuletisinstrumentide turul rahavood euro intressimäära tuletisinstrumenti nn kindla jala ja nn kõikuva jala alusel tehtavate maksete tasaarvestamisest. Seega leidis Üldkohus õigesti, et asjaomastel kuupäevadel kohaldatava muutuva intressimäära kohta siseteabe saamine andis rikkumises osalenud pankade kauplajatele võimaluse kehtestada euro intressimäära tuletisinstrumentide kasumlikkuse tagamiseks neile sobiv kindel määr.
- 123 Arvestades eelkõige käesoleva kohtuotsuse punktis 116 meenutatud Euroopa Kohtu praktikat, piisab sellest järeldusest, et tuvastada euro intressimäära tuletisinstrumentide turul konkurentsiprotsessi kahjustava tegevuse olemasolu, ilma et seejuures oleks vaja kindlaks teha, kas asjaomastel kauplajatel oli ärihuvi määrata muutuv intressimäär kindlaks konkreetset tasemel.
- 124 Nimelt nähtub Üldkohtu järeldustest, millele HSBC äriühingud ei ole vastu vaieldud, et euro intressimäära tuletisinstrumentide turu toimimist arvestades seletas muutuva intressimäära langust üksnes asjaomaste kauplajate ärihuvi mitte pakkuda toodete omadustel põhinevat

konkurentsi. Leppides kokku sellise muutuja tasemes, mis võib määrata kindlaks euro intressimäära tuletisinstrumentide fikseeritud intressimäära, asendasid nad konkurentsiriski teadlikult omavahelise praktilise koostööga, mis on aga kvalifitseeritav eesmärgil põhinevaks piiranguks.

- 125 Seega, ilma et oleks vaja võtta seisukoht argumendi suhtes, et Üldkohus moonutas äriühingute HSBC esitatud tõendeid, tuleb tõdeda, et Üldkohus ei rikkunud ühtegi õigusnormi, kui ta otsustas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 111, et 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimine kujutas endast ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses eesmärgil põhinevat piirangut.
- 126 Järelikult tuleb apellatsioonkaebuse teine väide põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

Kolmas väide

Poolte argumendid

- 127 Kolmandas väites vaidlustavad HSBC äriühingud, keda toetavad menetlusse astujad, Üldkohtu poolt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 149–160 antud hinnangu 14. ja 16. veebruaril 2007 toimunud vestlustele mediaanhindade (*mids*) kohta.
- 128 Üldkohus rikkus õigusnormi eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktides 154 ja 157–160, kui ta analüüsis nende argumente, mis puudutavad teabevahetuse konkurentsi soodustavat mõju nendele hindadele, lähtudes nn seonduvate piirangute doktriinist. Nimelt oleks Üldkohus pidanud pigem viitama mõistet „eesmärgil põhinev piirang“ käsitlevale kohtupraktikale, mille tulemusel oleks ta neid argumente analüüsinud kõnealuse tegevuse majanduslikus ja õiguslikus kontekstis.
- 129 Ei HSBC äriühingud ega komisjon ei tuginenud Üldkohtus sellele doktriinile, mis ei ole käesolevas asjas asjakohane. Kõnealune doktriin viitab pigem tegevusele, mis on seotud konkreetse tehingu või äritegevusega turul, nagu ettevõtja müük või frantsiisilepingu sõlmimine. Lisaks ei ole selle doktriini puhul tegemist ainsa juhuga, mille puhul on võimalik hinnata argumenti konkreetse tegevuse konkurentsi soodustava laadi kohta.
- 130 Oma repliigis väidavad HSBC äriühingud, et pärast seda, kui esitati apellatsioonkaebus, kinnitas Euroopa Kohus 30. jaanuari 2020. aasta kohtuotsuses Generics (UK) jt (C-307/18, EU:C:2020:52, punkt 103) ning 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsuses Budapest Bank jt (C-228/18, EU:C:2020:265, punktid 74, 75, 81 ja 82), et kui pooled tuginevad selle kokkuleppega seotud konkurentsi soodustavatele tagajärgedele, tuleb neid tagajärgi arvesse võtta selle kokkuleppe konteksti osana selle kvalifitseerimisel eesmärgil põhinevaks rikkumiseks.
- 131 HSBC äriühingud heidavad seega Üldkohtule ette, et ta ei võtnud mediaanhindu puudutavate arutelude konkurentsi soodustavaid tagajärgi konteksti asjasse puutuva elemendina arvesse, kuna ta leidis ekslikult, et need tagajärjed ei olnud ELTL artikli 101 lõike 1 raames asjakohased, välja arvatud nn seonduvate piirangute doktriini raames.
- 132 HSBC äriühingute eksperdiarvamusest aga nähtusid asjaomaste arutelude konkurentsi soodustavad tagajärjed. See tõend vastab 30. jaanuari 2020. aasta kohtuotsusest Generics (UK) jt (C-307/18, EU:C:2020:52, punkt 103) tulenevatele nõuetele, seega jättis Üldkohus selle väärtalt

analüüsimate. Lisaks ei toonud Üldkohus esile ühtegi muud kindlatele ja usaldusväärsetele kogemustele viitavat tõendit, mis näitaks, et mediaanhindu puudutav teabevahetus oli juba oma laadilt konkurentsile piisavalt kahjulik.

- 133 Komisjon väidab, et Üldkohus leidis õigesti, et mediaanhindu puudutav teabevahetus kujutab endast eesmärgil põhinevat rikkumist ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses. HSBC äriühingute argumentid põhinevad vaidlustatud kohtuotsuse osalisel ja ekslikul tõlgendusel.
- 134 Selle kohtuotsuse punktides 128–139 vastas Üldkohus HSBC äriühingute argumentidele, mille kohaselt on mediaanhindu puudutaval teabevahetusel konkurentsi soodustavad tagajärjed, ning nõustus komisjoni järeldusega, et need hinnad kujutavad endast kaupleja individuaalset arusaama turuhinnast. Edasi analüüsis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 128–148, mida HSBC äriühingud ei kritiseerinud, seda, mil määral olid mediaanhinnad euro intressimäära tuletisinstrumentide sektoris hindade kindlaksmääramisel asjakohased, ja põhjuseid, miks kõnealune teabevahetus, eelkõige 14. ja 16. veebruari 2007. aasta teabevahetus, kujutas endast eesmärgil põhinevaid rikkumisi. Selles kontekstis hindas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 154 ja 157–160 seda teabevahetust nn seonduvate piirangute doktriini seisukohast, olles tuvastanud, et see teabevahetus kuulub ELTL artikli 101 lõike 1 kohaldamisalasse. HSBC äriühingud sellele arutluskäigule vastu ei vaidle.
- 135 HSBC äriühingute argumentid, mille kohaselt rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta ei võtnud majandusliku ja õigusliku konteksti hindamisel arvesse vaidlusaluse teabevahetuse konkurentsi soodustavaid tegureid, on igal juhul põhjendamatud. Nimelt ei saa need argumentid mõistlikult tekitada kahtlust selles, et see teabevahetus oli konkurentsile piisavalt kahjulik, et kvalifitseerida see eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks.
- 136 Komisjon väidab oma vasturepliigis, et 30. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Generics (UK) jt (C-307/18, EU:C:2020:52) ning 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Budapest Bank jt (C-228/18, EU:C:2020:265) ei toeta HSBC äriühingute seisukohta. Samuti viitavad nad tulemuselt oma eksperdiarvamusele, kuna selle arvamuse asjakohasus jäeti vaidlustatud kohtuotsuse punktis 101 õigustatult kõrvale. Lisaks, vastupidi sellele, mida väidavad need äriühingud, ei kvalifitseerinud komisjon vaidlusalust teabevahetust ümber, vaid tugineb Euroopa Kohtu praktikale, mis käsitleb tegevust, mis võib kõrvaldada konkurentide ebakindluse turul. Lõpuks, isegi kui Euroopa Kohus peaks jõudma järeldusele, et Üldkohus rikkus konkurentsi soodustavaid tagajärgi arvesse võtmata jättes õigusnormi, ei saa see järeldus kaasa tuua vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist. Nimelt ei võimalda HSBC äriühingute argument, et teabevahetus on konkurentsi soodustav, mõistlikult kahelda komisjoni järelduses, et teabevahetuse eesmärk oli konkurentsi kahjustamine.

Euroopa Kohtu hinnang

- 137 Mis puudutab käesoleva väite esemeks olevat ja mediaanhindu puudutavat teabevahetust, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 138, et komisjon ei teinud viga, kui ta märkis, et 14. ja 16. veebruari 2007. aasta aruteludel oli konkurentsi piirav eesmärk.
- 138 Käesolevas väites leiavad HSBC äriühingud, et Üldkohus kohaldas väärat kriteeriumi, et lükata tagasi nende argumentid selle teabevahetuse konkurentsi soodustavate tagajärgede kohta, mis võis nende suhtes seada kahtluse alla eesmärgil põhinevaks piiranguks kvalifitseerimise. Nad heidavad Üldkohtule sisuliselt ette, et viimane tugines nn seonduvate piirangute doktriinile, mis

tuleneb eelkõige 11. juuli 1985. aasta kohtuotsusest Remia jt vs. komisjon (42/84, EU:C:1985:327) ning 11. septembri 2014. aasta kohtuotsusest MasterCard jt vs. komisjon (C-382/12 P, EU:C:2014:2201).

- 139 Sellega seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et kui kokkuleppe pooled tuginevad sellega kaasnevatele konkurentsi soodustavatele tagajärgedele, tuleb seda kui kokkuleppe konteksti elemente nõuetekohaselt arvesse võtta selle „eesmärgil põhinevaks piiranguks“ kvalifitseerimisel, kuna see võib seada kahtluse alla üldise hinnangu sellele, kas kooskõlastatud tegevus kahjustab konkurentsi piisaval määral, ja seega selle kvalifitseerimise „eesmärgil põhinevaks piiranguks“ (30. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Generics (UK) jt, C-307/18, EU:C:2020:52, punkt 103).
- 140 Kuna konkurentsi soodustavate tagajärgede arvessevõtmise eesmärk ei ole välistada kvalifitseerimist „konkurentsi piiranguks“ ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses, vaid lihtsalt hinnata asjaomase tegevuse objektiivset raskust ja seega määrata kindlaks selle tõendamise kord, ei lähe see kuidagi vastuollu Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikaga, mille kohaselt ei ole Euroopa konkurentsiõiguses „mõistlikkuse reeglit“, mille kohaselt tuleks kokkuleppe ELTL artikli 101 lõike 1 alusel „konkurentsi piiranguks“ kvalifitseerimisel kaaluda selle kokkuleppe konkurentsi soodustavaid ja konkurentsi vastaseid tagajärgi (30. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Generics (UK) jt, C-307/18, EU:C:2020:52, punkt 104 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 141 Sellest kohtupraktikast tuleneb, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta otsustas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 154, et välja arvatud põhitehinguga seonduvad piirangud, saab võimalikke konkurentsi soodustavaid tagajärgi arvesse võtta üksnes ELTL artikli 101 lõike 3 hindamisel.
- 142 Nii toimides kohaldas Üldkohus väärat kriteeriumi, kui ta otsustas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 155, et seega pidid HSBC äriühingud tõendama, et mediaanhindu puudutavad arutelud olid otseselt seotud ja vajalikud euro intressimäära tuletisinstrumentide turu toimimiseks või et need vastavad ELTL artikli 101 lõike 3 tingimustele.
- 143 Niisuguse vea tõttu jättis ta analüüsimate HSBC äriühingute argumentid mediaanhindu puudutava teabevahetusega seotud konkurentsi soodustavate tagajärgede kohta, kuigi need äriühingud olid need argumentid esitanud selleks, et seada kahtluse alla teabevahetuse eesmärgil põhinevaks piiranguks kvalifitseerimine.
- 144 Järelikult tuleb kolmanda väitega nõustuda.

Neljas väide

Poolte argumentid

- 145 Selles väites kritiseerivad HSBC äriühingud vaidlustatud kohtuotsuse punkti 164, milles Üldkohus otsustas, et 12. veebruari 2007. aasta arutelu kuulus 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise raamidesse ja oli seega käsitatav ELTL artikli 101 rikkumisena, nagu ka 16. veebruari 2007. aasta arutelu osas, milles see seisnes mediaanhindu puudutavas teabevahetuses. Tuginedes ainult sellele põhjusele järeldamaks, et ei olnud vaja kontrollida, kas 12. ja 16. veebruari 2007. aasta arutelud kvalifitseerusid samuti eesmärgil põhinevaks rikkumiseks, moonutas Üldkohus ilmselgelt talle esitatud tõendeid.

- 146 HSBC äriühingud väidavad seega, et 12. veebruari 2007. aasta arutelu hõlmas kahte erinevat vestlust kahe asjasse puutuva kaupleja vahel, mistõttu eristasid need äriühingud oma tühistamishagis neid kahte vestlust. Kui Üldkohus oleks esimest vestlust õigesti käsitlenud teisest vestlusest eraldiseisvana, oleks ta tingimata järeldanud, et esimene vestlus ei kujuta endast ELTL artikli 101 rikkumist.
- 147 Mis puudutab 16. veebruari 2007. aasta arutelu, siis rikkus Üldkohus õigusnormi ja tegi hindamisvea, mis sarnanes eelmises punktis viidatuga, kuna sel päeval toimusid kaks eraldi vestlust: esiteks keskmisi hindu puudutav vestlus ja teiseks teine vestlus, mis puudutas sõlmitud isoleeritud tehingut ning praegust kauplemispositsiooni. Nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 124 ise möönis, oli esimene vestlus esimese tühistamisväite teises osas esitatud esimese etteheite ese ning teine vestlus vaidlustati selle osa teise etteheite raames. Tühistamishagis esitatud põhjustel ei saa see teine arutelu konkurentsi piirata ega kahjustada.
- 148 Komisjon leiab, et käesolev väide on tulemusetu ja igal juhul põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

- 149 Käesolevas väites kritiseerivad HSBC äriühingud vaidlustatud kohtuotsuse punkti 164, milles Üldkohus sisuliselt otsustas, et 12. ja 16. veebruari 2007. aasta arutelud olid seotud 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisega või puudutasid mediaanhindu, mis õigustas asjaolu, et komisjon kvalifitseeris need arutelud õigesti eesmärgil põhinevaks piiranguks. Nad väidavad, et selle järelduse tegemisel on tõendeid moonutatud.
- 150 Sellega seoses tuleb märkida, et nagu väidab komisjon, on käesolev väide tulemusetu.
- 151 Nimelt, isegi kui eeldada, nagu väidavad HSBC äriühingud, et 12. ja 16. veebruari 2007. aasta arutelusid tuleb käsitada nii, et need hõlmasid mitut teemat, millest mõned ei puudutanud 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimist või mediaanhindu, siis ei vaidle need äriühingud vastu sellele, et nendel aruteludel oli vähemalt osaliselt konkurentsivastane eesmärk seoses selle manipuleerimisega.
- 152 Järelikult ei saa see väide viia vaidlustatud kohtuotsuse tühistamiseni ja tuleb seega tulemusetuse tõttu tagasi lükata.

Viies väide

Poolte argumendid

- 153 Selles väites vaidlevad HSBC äriühingud, keda toetavad menetlusse astujad, vastu vaidlustatud kohtuotsuse punktidele 214–229, milles Üldkohus leidis, et komisjoni erinevatel tuvastatud tegevustel oli üks eesmärk.
- 154 HSBC äriühingud on nõus, et nagu Üldkohus selle kohtuotsuse punktis 216 õigesti leidis, ei saa mõistet „üks eesmärk“ määratleda üldise viitega konkurentsi moonutamisele konkreetses sektoris, kuna selline tõlgendus võtaks mõistelt „üks ja vältav rikkumine“ ühe osa selle tähendusest. Samuti ei vaidle HSBC äriühingud vastu selle kohtuotsuse punktis 217 esitatud

järeldusele, et ainult need konkurentsipiirangud, mille puhul on tõendatud, et nende eesmärk oli moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide fikseeritud intressimäära või muutuva intressimäära tavapärast kujunemist, saavad kuuluda komisjoni tuvastatud ühe eesmärgi alla.

- 155 Üldkohus hindas siiski valesti küsimust, kas HSBC äriühingute tegevus, mis oli seotud 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisega osas, milles manipuleerimine puudutas EURIBORi pakkumusi, muud kauplemispositsioone käsitlevat teabevahetust ning euro intressimäära tuletisinstrumentide hinnakavatsusi ja strateegiat, taotles ühte eesmärki.
- 156 Esiteks, kui Euroopa Kohus peaks käesoleva apellatsioonkaebuse teise väitega nõustuma, siis tuleneks sellest, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 219 ja 220, et 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisega taotleti ühte konkurentsivastast eesmärki, mille Üldkohus tuvastas selle kohtuotsuse punktis 217.
- 157 Teiseks rikkus Üldkohus igal juhul selle kohtuotsuse punktides 221–225 õigusnormi, kui ta leidis, et 27. märtsi 2007. aasta arutelu konkurentsivastasele eesmärgile ei ole vastu vaieldud.
- 158 Nimelt ei ole HSBC äriühingud kunagi sellise konkurentsivastase eesmärgiga nõustunud ja komisjon ei ole ka vaidlusaluses otsuses sellist järeldust teinud. Vastupidi, ainus 27. märtsi 2007. aasta arutelu osa, mida selles otsuses loeti ühe ja vältava rikkumise osaks, on teabe vahetamine Barclaysi kaupleja kauplemispositsiooni suuruse kohta 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimiseks. Seega, isegi kui Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 225 õigesti, et viiteintressimääradega manipuleerimised võivad põhimõtteliselt kuuluda sama ühe eesmärgi alla, asendas ta komisjoni põhjendused enda omadega ja ületas seega oma kontrolli piire, kui leidis, et 27. märtsi 2007. aasta arutelul oli see üks eesmärk.
- 159 Kolmandaks, mis puudutab kauplemispositsioone käsitlevat teabevahetust ning hindadega seotud kavatsusi ja strateegiat, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 228 vääralt, et 14. ja 16. veebruari 2007. aasta aruteludel, mis puudutasid mediaanhindu, oli ühine eesmärk moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide fikseeritud või muutuva intressimäära tavapärast kujunemist. Nimelt ei viita vaidlustatud kohtuotsuse punktides 139–161 miski sellele, et mediaanhindu käsitlevatel aruteludel oli selline eesmärk. Kuigi vastupidi sellele, mida väidavad HSBC äriühingud apellatsioonkaebuse kolmanda väite raames, oli Üldkohtul õigus asuda seisukohale, et nende arutelude ese oli konkurentsivastane, ei olnud arutelude eesmärk moonutada euro intressimäära tuletisinstrumentide fikseeritud või muutuva intressimäära tavapärast kujunemist, nagu seda on kirjeldatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 217. Selle kohtuotsuse punktides 139–161 kirjeldatud mehhanism viitab olukorrale, mis erineb euro intressimäära tuletisinstrumentide hindade moonutamises seisnevast olukorrast.
- 160 HSBC äriühingute sõnul põhineb vaidlustatud kohtuotsuse punkt 228 seega õigusnormi rikkumisel. Üldkohus oleks pidanud järeldama, et kuigi kahte mediaanhinda puudutavat arutelu tuleb pidada eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks, millele need äriühingud apellatsioonkaebuse kolmandas väites vastu vaidlevad, oli nendel aruteludel siiski teistsugune eesmärk kui 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisel.
- 161 Komisjon väidab, et käesolev väide tuleb vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata, kuna Euroopa Kohtul palutakse faktilisi asjaolusid ja tõendeid uuesti hinnata. Igal juhul on komisjon seisukohal, et eraldivõetuna on HSBC äriühingute argumendid selle väite toetuseks kas vastuvõetamatud, tulemusetud või põhjendamatud.

Euroopa Kohtu hinnang

- 162 Käesolevas väites seavad HSBC äriühingud kahtluse alla Üldkohtu hinnangud, mille alusel ta järeldas, et osa nende tegevusest kuulus komisjoni tuvastatud ühe eesmärgi alla, nagu seda on kirjeldatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 217, kuna tegemist on ühe ja vältava rikkumise koossisu tunnusega.
- 163 Esimesena, mis puudutab 27. märtsi 2007. aasta arutelu viiteintressimääradega tulevase manipuleerimise võimalikkuse teemal, siis leiavad HSBC äriühingud esiteks, et Üldkohus tugines vaidlustatud kohtuotsuse punktis 222 väärale eeldusele, kui kinnitas, et need äriühingud ei vaielnud vastu selle arutelu konkurentsi piiravale eesmärgile.
- 164 Käesoleva apellatsioonkaebuse staadiumis piirduvad HSBC äriühingud väitega, et nad ei ole kunagi möönnud, et sellel arutelul oli selline eesmärk. Nagu märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 222, ei ole aga vaidlust selles, et nad ei esitanud ühtegi tühistamisväidet, et vaidlustada asjaolu, et nende suhtes tuvastatud rikkumisperioodi lõpukuupäevaks määrati 27. märts 2007, see tähendab vaidlusaluse arutelu kuupäev. Võttes aga arvesse selle kohtuotsuse punktides 216 ja 217 esitatud Üldkohtu kaalutlusi, millele HSBC äriühingud vastu ei vaidle, tähendab see järeldus tingimata, et sellel arutelul oli konkurentsi piirav eesmärk.
- 165 Sellega seoses tuleb märkida, et apellatsiooniastmes ei saa esitada uusi väiteid, mida hagi ei sisalda, nagu nähtub kodukorra artikli 127 lõikest 1, mis on kodukorra artikli 190 alusel kohaldatav apellatsioonimenetlusele, mistõttu HSBC äriühingute argumentid on vastuvõetamatud (vt selle kohta 23. novembri 2000. aasta kohtuotsus *British Steel vs. komisjon*, C-1/98 P, EU:C:2000:644, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 166 Teiseks, kinnitades oma argumentidega, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 222 esitatud järeldus läheb vastuollu vaidlusaluses otsuses tuvastatuga, heidavad HSBC äriühingud Üldkohtule sisuliselt ette, et viimane moonutas seda otsust.
- 167 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et kui apellant leiab, et Üldkohus on moonutanud tõendeid, peab ta ELTL artikli 256, Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimese lõigu ning Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punkti d kohaselt osutama täpselt tõenditele, mida Üldkohus on moonutanud, ning tooma välja hindamisvead, mis tema arvates on selle moonutamise põhjustanud. Lisaks selgub, et moonutamine peab selgelt nähtuma toimiku materjalidest, ilma et oleks vaja faktilisi asjaolusid ja tõendeid uuesti hinnata (30. novembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon vs. *Prantsusmaa ja Orange*, C-486/15 P, EU:C:2016:912, punkt 99 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 168 Käesolevas asjas ei ilmne HSBC äriühingute esitatud tõenditest selgelt, et Üldkohus moonutas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 222 vaidlusaluse otsuse põhjendusi 339, 358 ja 491.
- 169 Järelikult on HSBC äriühingute argumentid 27. märtsi 2007. aasta arutelu kohta vastuvõetamatud.
- 170 Teisena, mis puudutab 14. ja 16. veebruari 2007. aasta arutelusid mediaanhindade kohta, siis tuleb tõdeda, et HSBC äriühingud vaidlevad oma argumentidega vastu hinnangutele, mille Üldkohus andis faktilistele asjaoludele nende arutelude eesmärgiga seoses.
- 171 Sellised argumentid on aga apellatsioonimenetluses vastuvõetamatud.

172 Eespool toodut arvestades tuleb apellatsioonkaebuse viies väide tagasi lükata.

Kuues väide

Poolte argumendid

- 173 Selles väites vaidlevad HSBC äriühingud vastu vaidlustatud kohtuotsuse punktides 255–262 esitatud Üldkohtu järeldusele, et need äriühingud teadsid, et nad osalesid ühes ja vältavas rikkumises, mis ei hõlmanud mitte ainult 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimist, vaid ka 19. ja 27. märtsi 2007. aasta arutelusid, mis puudutasid võimalust seda manipuleerimist korrata.
- 174 Nad täpsustavad, et nimetatud väide, mille käsitlemine ei sõltu täielikult viienda väite omast, puudutab nende äriühingute teadlikkust ühest ja vältavast rikkumisest, mis kestis kuni 27. märtsini 2007, sõltumata küsimusest, kas sel kuupäeval toimunud manipuleerimise kordamist käsitlev arutelu taotles Üldkohtu tuvastatud ühte eesmärki.
- 175 Arvestades põhimõtteid, mida kohaldatakse mõistele „üks ja vältav rikkumine“ ning mida HSBC äriühingute sõnul on vaidlustatud kohtuotsuse punktides 198, 260 ja 261 õigesti meenutatud, põhineb Üldkohtu järeldus, et need äriühingud osalesid ühes ja vältavas rikkumises, mis kestis kuni 27. märtsini 2007, eeldusel, et 27. märtsil 2007 tehtud viide manipuleerimise kordamise võimalusele kujutab endast ise esiteks ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses rikkumist ning teiseks „konkreetselt positiivset meedet“ Üldkohtu viidatud kohtupraktika tähenduses.
- 176 Otsuses ei ole aga kusagil märgitud, et mis tahes arutelu 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise „võimaliku kordamise“ üle tuleb pidada rikkumiseks ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses.
- 177 Selles kontekstis ei saanud Üldkohus HSBC äriühingute arvates järeldada, ilma et ta oleks komisjoni põhjendusi õigusvastaselt asendanud, et nende osalemine ühes ja vältavas rikkumises jätkus kuni 27. märtsini 2007, tuginedes üksnes sel kuupäeval toimunud koosolekul tehtud viitele manipuleerimise kordamise väljavaate kohta.
- 178 Lisaks ei saa ka kauplemispositsioone käsitlevat 27. märtsi 2007. aasta teabevahetust pidada 10. novembri 2017. aasta kohtuotsusest Icap jt vs. komisjon (T-180/15, EU:T:2017:795, punkt 223) tuleneva kohtupraktika tähenduses „konkreetselt positiivseks meetmeks“, mis õigustaks järeldust, et rikkumine jätkus pärast 19. märtsi 2007. Kuigi see teabevahetus toimus 27. märtsil 2007, ei olnud sellel muud mõju kui 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisel.
- 179 Sellest tuleneb, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 273 esitatud järeldus, mille kohaselt sai HSBC äriühingute osalemise ühes ja vältavas rikkumises tuvastada seoses teiste pankade tegevusega, mis oli osa 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimisest ning selle võimalikust kordamisest, põhineb õigusnormi rikkumisel.
- 180 Lisaks tugineb see järeldus vaidlusaluse otsuse järelduste eraldamisele ja eiramisele, mis ei ole Euroopa Kohtu praktika kohaselt lubatud ning mis iseenesest kujutavad endast õigusnormi rikkumist.
- 181 Komisjon leiab, et käesoleva väite käsitlemine sõltub täielikult viienda väite käsitlemisest ja seega tuleb käesolev väide samadel põhjustel tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

- 182 Käesolevas väites kritiseerivad HSBC äriühingud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 255–262 esitatud Üldkohtu hinnanguid 27. märtsi 2007. aasta arutelu kohta.
- 183 Repliigis täpsustavad nad, et see väide ei puuduta küsimust, kas sellel arutelul oli Üldkohtu tuvastatud üks eesmärk.
- 184 Siiski tuleb tõdeda, et argumentidega, mille HSBC äriühingud selle väite põhjendamiseks esitasid, soovitakse sisuliselt väita, et Üldkohus leidis ekslikult, et sellel arutelul oli konkurentsivastane eesmärk.
- 185 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et käesolev väide on vastuvõetamatu samadel põhjustel kui need, millega põhjendati viienda väite vastuvõetamatust.

Järeldus apellatsioonkaebuse kohta

- 186 Kuna apellatsioonkaebuse esimese ja kolmanda väitega nõustuti, tuleb vaidlustatud kohtuotsus tühistada osas, milles selle resolutsiooni punktis 2 jäeti rahuldamata HSBC äriühingute hagi, milles paluti tühistada vaidlusaluse otsuse artikkel 1 ja teise võimalusena selle otsuse artikli 1 punkt b. Vaidlustatud kohtuotsus jääb siiski muutmata osas, milles sellega resolutsiooni punktis 1 tühistatakse nimetatud otsuse artikli 2 punkt b.

Üldkohtule esitatud hagi

- 187 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu kohaselt võib Euroopa Kohus teha Üldkohtu otsuse tühistamise korral asja suhtes ise lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab.
- 188 Nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktist 42, esitasid HSBC äriühingud oma hagiavalduses esiteks nõude tühistada vaidlusaluse otsuse artikkel 1 ja teise võimalusena selle otsuse artikli 1 punkt b. Teiseks esitasid nad nõude tühistada selle otsuse artikli 2 punkt b ja nõude muuta selle artikli alusel määratud trahvi summat.
- 189 Mis puudutab nõuet tühistada vaidlusaluse otsuse artikkel 1 ja teise võimalusena selle otsuse artikli 1 punkt b, siis nagu Üldkohus need vaidlustatud kohtuotsuse punktides 48–51 kokku võttis, esitavad HSBC äriühingud viis väidet, mis puudutavad:
- komisjoni poolt rikkumise eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerimist (esimene väide);
 - komisjoni poolt rikkumise üheks ja vältavaks rikkumiseks kvalifitseerimist (teine kuni neljas väide);
 - süütuse presumptsiooni põhimõtte, õiguse heale haldusele ja kaitseõiguste rikkumist (viies väide).
- 190 Arvestades eelkõige asjaolu, et nende väidete üle toimus Üldkohtus võistlev vaidlus ja et nende analüüsimiseks ei ole vaja võtta ühtegi täiendavat menetlust korraldavat meedet või teha menetlustoimingut, leiab Euroopa Kohus, et nende väidete osas saab kohtuasjas T-105/17

esitatud hagi kohta teha lõpliku otsuse ning et selle kohta tuleb teha lõplik kohtuotsus (vt selle kohta 4. märtsi 2021. aasta kohtuotsus komisjon vs. Fútbol Club Barcelona, C-362/19 P, EU:C:2021:169, punkt 108).

Esimene väide, mis puudutab rikkumise ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses eesmärgil põhinevaks rikkumiseks kvalifitseerimist

Väite esimene osa, milles vaieldakse vastu 19. märtsi 2007. aasta EURIBORiga manipuleerimise eesmärgil põhinevaks konkurentsipiiranguks kvalifitseerimisele

- 191 Samadel põhjustel kui need, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 85–114 ja millega Euroopa Kohus nõustub, ning arvestades käesoleva kohtuotsuse punkte 104–126, tuleb esimene väiteosa tagasi lükata.

Väite teine osa, mis puudutab HSBC äriühingutele ette heidetud muude tegevuste kvalifitseerimist eesmärgil põhinevaks rikkumiseks

- 192 Nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 124 tõdes, saab HSBC äriühingute argumendid jagada kaheks etteheiteks vastavalt sellele, kas need puudutavad küsimust, kas komisjoni poolt arutelude, mida ta kirjeldas ühelt poolt kui mediaanhindu puudutavat teabevahetust ning teiselt poolt kui kauplemispositsioone puudutavat teabevahetust, kvalifitseerimine eesmärgil põhinevaks piiranguks on põhjendatud.

– Etteheide, millega vaieldakse vastu mediaanhindu puudutava teabevahetuse kvalifitseerimisele eesmärgil põhinevaks piiranguks

- 193 HSBC äriühingud vaidlevad vastu mediaanhindu puudutava teabevahetuse, see tähendab 14. ja 16. veebruari 2007. aasta arutelude eesmärgil põhinevaks piiranguks kvalifitseerimise põhjendatusele. Esiteks ei piira see teabevahetus konkurentsi, kuna mediaanhinnad ei kujuta endast euro intressimäära tuletisinstrumendi hinda või hinnakomponenti. Teiseks võimaldab see teabevahetus pakkuda klientidele soodsamaid tingimusi. Vaidlusaluses otsuses on selles osas tehtud ilmseid hindamisvigu ja puuduvad põhjendused.

- 194 Komisjon palub käesolev etteheide tagasi lükata.

- 195 Mis puudutab argumente mediaanhindu puudutava teabevahetuse konkurentsipiirangu puudumise kohta nende hindade laadi tõttu, siis Euroopa Kohus, kes nõustub vaidlustatud kohtuotsuse punktides 139–148 esitatud põhjendustega, leiab, et komisjon ei teinud viga, kui ta märkis, et sellel teabevahetusel oli konkurentsi piirav eesmärk.

- 196 Mis puudutab argumente selle teabevahetuse väidetavalt konkurentsi soodustava laadi kohta, siis nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 139 ja 140, et teatava tegevuse konkurentsi soodustavate tagajärgede arvessevõtmise eesmärk ei ole välistada kvalifitseerimist „konkurentsipiiranguks“ ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses. Selliseid tagajärgi tuleb siiski nõuetekohaselt arvesse võtta selle tegevuse konteksti elemendina, et kvalifitseerida see „eesmärgil põhinevaks piiranguks“, kuna need võivad kahtluse alla seada üldise hinnangu sellele, kas kooskõlastatud tegevus kahjustab konkurentsi piisaval määral.

- 197 Euroopa Kohus on otsustanud, et selle arvessevõtmine eeldab siiski, et konkurentsi soodustavad tagajärjed ei ole mitte ainult tõendatud ja asjakohased, vaid ka asjaomasele kokkuleppele omased. Lisaks ei saa ainuüksi selliste konkurentsi soodustavate tagajärgede esinemine iseenesest viia „eesmärgil põhinevaks piiranguks“ kvalifitseerimise välistamiseni. Isegi kui eeldada, et konkurentsi soodustavad tagajärjed on tõendatud, asjakohased ja kõnealusele kokkuleppele omased, peavad need olema piisavalt olulised, mistõttu need võimaldavad mõistlikult kahelda asjaomase kokkuleppe piisavas konkurentsi kahjustavas laadis ja seega kokkuleppe konkurentsivastases eesmärgis (30. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Generics (UK) jt, C-307/18, EU:C:2020:52, punktid 105–107).
- 198 Sellega seoses tuleb märkida, et HSBC äriühingute argumentid põhinevad kinnitusel, et turutegijaks oleva panga klientide huvides on see, et pank vähendab ebakindlust seoses turu *mid*-tasemega, et vähendada ostja/müüja kursivahet. Niisugune ebakindluse vähendamine võimaldaks kauplajatel pakkuda nendele klientidele soodsamaid hindu.
- 199 Isegi kui eeldada, et see väide on tõendatud, ei ole see piisav, et mõistlikult kahelda, kas kõnealune teabevahetus on konkurentsile piisavalt kahjulik.
- 200 Nimelt tunnistavad HSBC äriühingud ise, et *mids* kajastavad turutegijate kahepoolseid ja eraõiguslikke läbirääkimisi ning et sellest tulenev ebakindluse vähendamine mediaanhindade osas võimaldab vähendada riske, mida kauplajad oma turutegemise tõttu võtavad.
- 201 Sellega seoses rõhutas komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 395, et see teabevahetus läks palju kaugemale kui avalikult kättesaadava teabe vahetamine ja selle eesmärk oli suurendada läbipaistvust poolte vahel ning seega vähendada tuntavalt turule omast tavapärast ebakindlust poolte kasuks ja teiste turul tegutsevate ettevõtjate kahjuks. Ta leidis, et kartellis osalevad pangad avalikustasid seega teavet oma strateegia põhiaspektide ja oma turukäitumise kohta, mis vähendas märkimisväärselt ebakindlust turul, kus riskijuhtimine ja ebakindlus on üks peamisi konkurentsiparameetreid.
- 202 Ent nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 113 ja 114, on ELTL artiklile 101 omase sõltumatuse nõudega rangelt vastuolus igasugune selliste ettevõtjate otsene või kaudne suhtlemine, mis võib kas mõjutada olemasoleva või potentsiaalse konkurenti käitumist turul või anda sellisele konkurendile teada, kuidas ettevõtja ise on otsustanud käituda või kavatseb hakata turul käituma, kui sellise suhtlemise eesmärk või tagajärg on niisuguste konkurentsitingimuste tekkimine, mis ei vasta kõnealuse turu normaalsetele tingimustele.
- 203 Seega tuleb vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 116 meenutatud kohtupraktikale teabevahetust, mis võib kõrvaldada huvitatud isikute ebakindluse küsimuses, millal, mis ulatuses ja mil viisil asjaomased ettevõtjad oma turukäitumist kohandavad, pidada konkurentsivastase eesmärgiga tegevuseks, sõltumata otsestest tagajärgedest lõpptarbijate makstavatele hindadele.
- 204 Kuna komisjon tuvastas, et mediaanhindu puudutav teabevahetus vähendas märkimisväärselt ebakindlust, mis on omane turule, kus riskijuhtimine ja ebakindlus on üks peamisi konkurentsiparameetreid, siis piisab sellest järeldusest, et tuvastada, et see teabevahetus tõi kaasa eesmärgil põhineva konkurentsipiirangu ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses.
- 205 Selles kontekstis ei võimalda HSBC äriühingute argument, et see teabevahetus võimaldas asjasse puutuvate pankade klientidele pakkuda soodsamaid hindu, mõistlikult kahelda selle teabevahetuse konkurentsi kahjustavas laadis asjaomasel turul.

206 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb tagasi lükata etteheide, millega vaieldakse vastu mediaanhindu puudutava teabevahetuse eesmärgil põhinevaks piiranguks kvalifitseerimise põhjendatusele.

– *Etteheide, millega vaieldakse vastu kauplemispositsioone puudutava teabevahetuse eesmärgil põhinevaks piiranguks kvalifitseerimise põhjendatusele*

207 Samadel põhjustel kui need, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 162–164, ning arvestades käesoleva kohtuotsuse punkte 151 ja 152, tuleb tagasi lükata HSBC äriühingute argumendid, mis puudutavad esiteks 13. ja 28. veebruari ning 19. märtsi 2007. aasta arutelude ning teiseks 12. ja 16. veebruari 2007. aasta arutelude kvalifitseerimist.

208 Kuna vaidlustatud kohtuotsuse punkte 165–195 ei ole käesoleva apellatsioonkaebuse raames vaidlustatud, tuleb asuda seisukohale, et Üldkohtu hinnangud selle etteheite kohta on omandanud *res iudicata* jõu.

Teine kuni neljas väide, mis puudutavad komisjoni poolt rikkumise üheks ja vältavaks rikkumiseks kvalifitseerimist

209 Teist kuni neljandat väidet tuleb analüüsida samas järjekorras, mille Üldkohus valis vaidlustatud kohtuotsuses.

210 Teine väide, millega HSBC äriühingud vaidlustavad „tervikplaani“ olemasolu, millel on üks eesmärk, tuleb tagasi lükata samadel põhjustel kui need, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 209–237, ja arvestades käesoleva kohtuotsuse punkte 162–172.

211 Mis puudutab neljandat väidet, milles HSBC äriühingud vaidlustavad selle, et nad olid teadlikud teiste osalejate õigusvastasest tegevusest, siis tuleb sama moodi Üldkohtuga vaidlustatud kohtuotsuse punktis 247 eristada esiteks 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimist ja selle võimalikku kordumist ning teiseks muid tegevusi, mida komisjon ühe ja vältava rikkumise raames arvesse võttis.

212 Esiteks tuleb HSBC äriühingute argumendid 19. märtsi 2007. aasta manipuleerimise ja selle võimaliku kordumise kohta tagasi lükata samadel põhjustel, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 248–262, ja arvestades käesoleva kohtuotsuse punkte 182–185.

213 Teiseks, kuna vaidlustatud kohtuotsuse punktides 263–274 esitatud põhjendusi käesoleva apellatsioonkaebuse raames ei vaidlustatud, tuleb asuda seisukohale, et Üldkohtu hinnangud selle kohta, et HSBC äriühingud olid teadlikud teiste pankade osalemisest ühe ja vältava rikkumise alla kuuluvatest muudes tegevustes, on omandanud *res iudicata* jõu.

214 Lõpuks, mis puudutab kolmandat väidet HSBC äriühingute kavatsuse kohta osaleda ühes ja vältavas rikkumises, siis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 275–280 esitatud põhjendusi ei ole käesoleva apellatsioonkaebuse raames vaidlustatud ning need on seega omandanud *res iudicata* jõu.

Viies väide, et on rikutud süütluse presumptsiooni põhimõtet, õigust heale haldusele ja kaitseõigusi

Poolte argumendid

- 215 HSBC äriühingud väidavad, et kokkuleppeotsuses otsustati HSBC äriühingute vastutus ette ära ja rikuti parandamatult nende õigust olla ära kuulatud. Nad järelavad sellest, et vaidlusalune otsus tuleb tühistada, kuna rikutud on ühelt poolt süütluse presumptsiooni põhimõtet ning teiselt poolt hea halduse põhimõtet ja kaitseõiguste tagamise põhimõtet. Nad viitavad ka sel ajal konkurentsipoliitika eest vastutanud voliniku enne vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist tehtud avaldustele euro intressimäära tuletisinstrumentide uurimise tulemuste kohta. Nad toonitavad samuti, et neil ei ole olnud võimalust esitada oma märkusi vastuväiteteatise kohta, mis saadeti isikutele, kes otsustasid kokkuleppe sõlmida.
- 216 Komisjon palub käesoleva väite tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

– Süütluse presumptsiooni põhimõtte ja kaitseõiguste rikkumine

- 217 HSBC äriühingud väidavad, et kokkuleppeotsuse tegemine hübriidmenetluses tõi kaasa süütluse presumptsiooni põhimõtte rikkumise, kuna selles otsuses otsustati ette ära nende vastutus ja kahjustati parandamatult nende õigust olla ära kuulatud.
- 218 Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 90, peab liidu kohus selleks, et kontrollida, kas komisjon järgis hübriidmenetluses süütluse presumptsiooni põhimõtet, analüüsima kokkuleppemenetlust lõpetavat otsust ja selle põhjendusi tervikuna, arvestades erilisi asjaolusid, milles see otsus tehti.
- 219 Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 79 ja 80 meenutatud kohtupraktikale tuleb kontrollida esiteks seda, kas komisjon võttis kokkuleppeotsuses redaktsioonilisi ettevaatusabinõusid, et vältida ennatlikku otsust HSBC äriühingute kartellis osalemise kohta, ja teiseks seda, kas selles otsuses sisalduvad viited nendele äriühingutele olid vajalikud.
- 220 Esimesena, mis puudutab redaktsioonilisi ettevaatusabinõusid, mille komisjon pidi võtma, siis sisaldas kokkuleppeotsus – nagu komisjon muu hulgas vaidlusaluse otsuse põhjenduses 529 märkis – erinevaid sõnaselgeid reservatsioone, et vältida selliste poolte – eelkõige HSBC äriühingute, kes kokkulepet ei sõlminud – mis tahes vastutuse tuvastamist.
- 221 Nii täpsustas komisjon kokkuleppeotsuse põhjenduses 3, et see otsus põhines faktilistel asjaoludel, mida on menetluse selles staadiumis tunnistanud üksnes kokkuleppeosalised, ja et selles otsuses ei ole tuvastatud nende poolte vastutust, kes ei ole sõlminud kokkulepet, liidu konkurentsioiguse mis tahes rikkumises osalemise eest kõnealuses asjas. Sellist täpsustust korrati sama otsuse põhjenduses 40.
- 222 Samuti märkis komisjon kokkuleppeotsuse 4. joonealuses märkuses, et selles otsuses viidatud tegevusele, mis puudutas pooli, kes kokkulepet ei sõlminud, viidati üksnes selleks, et tuvastada kokkuleppe sõlminud poolte vastutus ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise eest.

- 223 Neid asjaolusid arvestades tuleb asuda seisukohale, et komisjon võttis piisavalt redaktsioonilisi ettevaatusabinõusid, tuues välja asjaolu, et ta ei pidanud tegema otsust HSBC äriühingute väidetavas kartellis osalemise kohta.
- 224 Nii toimides vältis komisjon kõiki tahtlikke või isegi lõplikke ennatlikke otsuseid nende äriühingute vastutuse kohta. Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 80 meenutatud kohtupraktikale hoidus ta ka väljendama mis tahes eelarvamust selle vastutuse kohta, olgu see kas või potentsiaalne (vt analoogia alusel 18. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Pometon vs. komisjon, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punkt 76).
- 225 Teisena, mis puudutab kokkuleppeotsuses HSBC äriühingutele tehtud viidete vajalikkust, siis tuleb meenutada, et hübriidmenetluses, mille tulemusel võetakse vastu järjestikused otsused, peab komisjon – kelle tegevust liidu kohus kontrollib – hoiduma sellest, et ta edastaks selle otsuse suhtes kolmanda isiku osalemise kohta rohkem teavet, kui on vajalik selle otsuse adressaatide vastutuse tuvastamiseks (vt selle kohta 18. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Pometon vs. komisjon, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punkt 77 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 226 Sellega seoses tuleneb kokkuleppeotsuse põhjendustest 3, 36, 37 ja 40 ning 4. joonealusest märkusest, et kokkuleppeotsuses esitatud sündmuste kirjeldusega piirati nende poolte nimetamist, kes ei sõlminud kokkulepet, juhtumi asjaolude nõuetekohaseks mõistmiseks üksnes tingimata vajalikuga.
- 227 Samuti ei ole õiguslikus hinnangus tehtud ühtegi individuaalset viidet pooltele, kes ei sõlminud eraldi või ühiselt kokkulepet. Lisaks, võttes arvesse komisjoni võetud redaktsioonilisi ettevaatusabinõusid, ei tehtud kokkuleppeotsuses nende osaliste kohta mingeid järeldusi.
- 228 Nagu komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 533 rõhutas, ei võimalda selles kontekstis kokkuleppeotsuse harvad viited muude isikute osalemisele peale kokkuleppe sõlminud poolte teha mingeid järeldusi poolte kohta, kes ei ole kokkulepet sõlminud.
- 229 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et need viited olid asjaolude mõistmiseks ja tuvastamiseks tingimata vajalikud, mistõttu olid need süütuse presumptsiooni põhimõttega kooskõlas.
- 230 Seda järeldust ei sea kahtluse alla HSBC äriühingute argumendid, mis puudutavad asjaolu, et kokkuleppeotsuse 4. joonealuses märkuses määratles komisjon mõiste „pooled“ kui „kõik ettevõtjad, kelle suhtes on algatatud menetlus“, ning et ta viitas muu hulgas selle otsuse põhjenduses 36 kõnealuste tegevuste kirjelduses Barclaysi ja nende äriühingute vahelisele kahepoolsele suhtlusele.
- 231 Nimelt on vähe viiteid pooltele, kes ei ole kokkulepet sõlminud, sealhulgas HSBC äriühingutele, ning vastupidi viimaste väidetule ei ole neid viiteid kokkuleppeotsuse 5. jaos „Õiguslik hinnang“. Lisaks, nagu nähtub eelkõige käesoleva kohtuotsuse punktis 226 esitatud kaalutlustest, on need viited üksnes kirjeldavad ega anna otsest ega kaudset hinnangut nende äriühingute õiguslikule olukorrale. Hübriidmenetluses, mille tulemusel tehti teineteise järel kaks otsust, näivad need viited kokkuleppe poolte vastutuse tuvastamiseks objektiivselt vajalikud.
- 232 Seetõttu tuleb tagasi lükata HSBC äriühingute argumendid, mille kohaselt sisaldab kokkuleppeotsus asjaolusid, mis viisid süütuse presumptsiooni põhimõtte rikkumiseni.

233 Samuti tuleb tagasi lükata argumendid, mis puudutavad asjaolu, et see otsus kahjustas nende äriühingute kaitseõigusi, kuna vastu ei ole vaieldud sellele, et komisjon saatis neile vastuväiteteatise, et nad said toimikuga tutvuda ja et neil oli võimalik esitada oma seisukoht enne vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist.

– *Õiguse heale haldusele rikkumine*

234 Esimesena väidavad HSBC äriühingud, et sel ajal konkurentsipoliitika eest vastutanud voliniku 2012. ja 2014. aastal tehtud avalikud avaldused viisid komisjoni poolt õiguse heale haldusele rikkumiseni.

235 Sellega seoses tuleb meenutada, et liidu institutsioonid, organid ja asutused peavad austama liidu õigusega tagatud põhiõigusi, mille hulka kuulub harta artiklis 41 sätestatud õigus heale haldusele. Selle lõige 1 näeb muu hulgas ette, et igaühel on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult.

236 Erapooletuse nõude eesmärk on tagada liidu aluseks olev võrdne kohtlemine. Selle nõudega soovitakse eelkõige vältida võimalikke huvide konflikte institutsioonide, organite ja asutuste nimel tegutsevate ametnike ja töötajate puhul. Võttes arvesse seda, kui oluline on sõltumatuse ja terviklikkuse tagatis nii institutsioonide, organite ja asutuste sisemiseks toimimiseks kui ka väliseks kuvandiks, hõlmab erapooletuse nõue kõiki asjaolusid, mille puhul asjas otsust tegev ametnik või teenistuja peab mõistlikult aru saama, et kolmandatele isikutele võivad need näida mõjutavat tema sõltumatust selles valdkonnas (27. märtsi 2019. aasta kohtuotsus August Wolff ja Remedia vs. komisjon, C-680/16 P, EU:C:2019:257, punkt 26 ning seal viidatud kohtupraktika).

237 Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 77, peavad liidu institutsioonid, organid ja asutused järgima erapooletuse nõuet nendest kahest aspektist, milleks on esiteks subjektiivne erapooletus, mis tähendab, et asjasse puutuva institutsiooni ükski liige, kes küsimusega tegeleb, ei tohi väljendada oma erapoolikust või isiklikke eelarvamusi, ning teiseks objektiivne erapooletus, mis tähendab, et institutsioon peab pakkuma piisavaid tagatisi, et välistada võimaliku eelarvamuse suhtes põhjendatud kahtlusi.

238 Kuna HSBC äriühingud seavad kahtluse alla sel ajal konkurentsipoliitika eest vastutanud voliniku avalikud avaldused, tuleb asuda seisukohale, et nende etteheide puudutab peamiselt erapooletuse põhimõtte esimest osa.

239 Sellega seoses tuleb vahet teha 2012. aastal tehtud avaldustel, mis esitati enne kokkuleppeotsuse vastuvõtmist, ja avaldustel, mis esitati 2014. aastal pärast selle otsuse vastuvõtmist.

240 Mis puudutab esiteks 2012. aastal tehtud avaldusi, siis tuleb tõdeda, et need avaldused on jäänud üldiseks, mistõttu ei saa neid käsitada tol ajal konkurentsipoliitika eest vastutanud voliniku erapoolikuse või isikliku eelarvamuse väljendusena HSBC äriühingute suhtes.

241 Teiseks, mis puudutab 2014. aastal tehtud avaldusi, siis väidavad HSBC äriühingud, et sel ajal konkurentsipoliitika eest vastutanud volinik tegi avalikke avaldusi, mis jätsid mulje, et ta oli jõudnud teatud järeldusele juba enne uurimise lõpetamist.

- 242 Mõned nendest avaldustest on tõepoolest sõnastatud keeles, mis ei kajasta ettevaatlikkust, mida oleks oodanud konkurentsipoliitika eest vastutanud komisjoni liikmelt menetletava juhtumi käigus. Need avaldused ei tekita siiski kahtlust erapooletuse suhtes, millega komisjon viis läbi asjaomase rikkumise uurimise. Järelikult ei muuda need avaldused iseenesest komisjoni liikmete kolleegiumi poolt vastu võetud vaidlusaluse otsuse õiguspärasust.
- 243 Nimelt nähtub nendest avaldustest, et sel ajal konkurentsipoliitika eest vastutanud volinik piirdus avalikkuse teavitamisega pooleliolevast uurimisest, märkides, et selle juhtumi menetlemine jätkub pärast kokkuleppeotsuse tegemist. Selles kontekstis ei avalikusta need avaldused teavet, mida selles otsuses ei olnud. Asjaolu, et nendest avaldustest nähtub, et komisjon valmistas ette vastuväiteteatist pooltele, kes kokkulepet ei sõlminud, ei võimalda selle dokumendi esialgset laadi arvestades järeldada, et komisjon oli jõudnud teatud järeldusele nende vastutuse kohta enne uurimise lõpetamist. Samuti ei viita see sellele, et volinik oleks olnud kallutatud või tal oleks olnud eelarvamus HSBC äriühingute suhtes.
- 244 Lõpuks tuleb tagasi lükata HSBC äriühingute argument, et Euroopa ombudsman tuvastas käesoleva kohtuotsuse punktis 234 viidatud avalike avalduste tõttu haldusomavoli tollal konkurentsipoliitika eest vastutanud voliniku poolt.
- 245 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et „haldusomavoli“ tuvastamine Euroopa ombudsmani poolt ei ole liidu kohtule siduv ning see võib olla pelgalt viiteks, et asjaomane institutsioon on hea halduse põhimõtet rikkunud. Menetlus, mis toimub ombudsmani juures, kellel ei ole pädevust teha siduvaid otsuseid, on liidu kodanike jaoks nimelt liidu kohtusse esitatavale hagile kohtuväline alternatiiv, mis peab vastama konkreetsetele kriteeriumidele ja mille eesmärk ei ole tingimata sama mis kohtulikul õiguskaitsevahendil (vt selle kohta 25. oktoobri 2007. aasta kohtuotsus Komninou jt vs. komisjon, C-167/06 P, ei avaldata, EU:C:2007:633, punkt 44).
- 246 Käesoleva kohtuotsuse punktides 240–243 esitatud põhjendusi arvestades ei saa Euroopa ombudsmani järeldused selle kohtuotsuse punktis 234 viidatud avalike avalduste kohta iseenesest või koostoimes toimiku muu materjaliga tõendada, et õigust heale haldusele on rikutud.
- 247 Eeltoodut arvestades tuleb tagasi lükata HSBC äriühingute argumendid, mille kohaselt on rikutud õigust heale haldusele, ja järelikult viies väide.

Järeldus Üldkohtule esitatud hagi kohta

- 248 HSBC äriühingute hagi tuleb jätta rahuldamata osas, milles palutakse tühistada vaidlusaluse otsuse artikkel 1 ja teise võimalusena selle otsuse artikli 1 punkt b.

Kohtukulud

- 249 Kodukorra artikli 184 lõige 2 sätestab, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotuse.
- 250 Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 138 lõige 3 täpsustab, et kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, jäävad kummagi poole kohtukulud tema enda kanda.

- 251 Käesoleval juhul on HSBC äriühingud nõudnud, et komisjonilt mõistetak스 välja esimese kohtuastme ja apellatsioonimenetluse kohtukulud, ning komisjoni nõuded jäeti apellatsioonimenetluses rahuldamata ja osaliselt jäeti rahuldamata tema esimeses kohtuastmes esitatud nõuded. HSBC äriühingute esimeses kohtuastmes esitatud nõuded jäeti osaliselt rahuldamata.
- 252 Neil asjaoludel tuleb apellatsioonkaebusega seotud kohtukulud välja mõista komisjonilt. Üldkohtule esitatud hagiga seotud kohtukulude osas kannavad pooled ise oma kohtukulud.
- 253 Lisaks võib Euroopa Kohus vastavalt kodukorra artikli 140 lõikele 3 koostoimes artikli 184 lõikega 1 otsustada, et menetlusse astuja kannab ise oma kohtukulud.
- 254 Crédit agricole'i äriühingud ja JP Morgan Chase'i äriühingud kui apellatsiooniastmes menetlusse astujad kannavad ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

- 1. Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 24. septembri 2019. aasta kohtuotsus HSBC Holdings jt vs. komisjon (T-105/17, EU:T:2019:675) osas, milles ta jättis resolutsiooni punktis 2 rahuldamata hagi, mille HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc ja HSBC France, nüüd HSBC Continental Europe, esitasid kohtuasjas T-105/17 ning milles paluti tühistada komisjoni 7. detsembri 2016. aasta otsuse C(2016) 8530 (final), milles käsitletakse [ELTL] artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohast menetlust (juhtum AT.39914 – euro intressimäära tuletisinstrumendid), artikkel 1 ja teise võimalusena selle otsuse artikli 1 punkt b.**
- 2. Jätta hagi, mille HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc ja HSBC France, nüüd HSBC Continental Europe, esitasid kohtuasjas T-105/17 ning milles paluti tühistada otsuse C(2016) 8530 (final) artikkel 1 ja teise võimalusena selle otsuse artikli 1 punkt b, rahuldamata.**
- 3. Jätta Euroopa Komisjoni kohtukulud tema enda kanda ning mõista temalt välja HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc ja HSBC Continental Europe'i, varem HSBC France, apellatsioonimenetlusega seotud kohtukulud ning jätta tema seoses esimese kohtuastme menetlusega kantud kohtukulud tema enda kanda.**
- 4. Jätta HSBC Holdings plc, HSBC Bank plc ja HSBC Continental Europe'i, varem HSBC France, seoses esimese kohtuastme menetlusega kantud kohtukulud nende endi kanda.**
- 5. Jätta Crédit agricole SA ja Crédit agricole Corporate and Investment Banki apellatsioonimenetlusega seotud kohtukulud nende endi kanda.**
- 6. Jätta JP Morgan Chase & Co. ja JP Morgan Chase Bank, National Associationi apellatsioonimenetlusega seotud kohtukulud nende endi kanda.**

Allkirjad